

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII
Број 742
19. март 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРВИ СТЕНОГРАФ

Крајем 19. века истраживач древних натписа Ларфелд, проучавајући писмене знаке на комадима камења и каменних плоча нађених прулком раскопавања на атинском Акропољу, утврдио је да су та писмена у ствари стенографски знаци старих Грка.

Стари грчки систем у корену се разликује од данашње стенографије. Код данашње стенографије основу представљају знакови за сугласнике који својим положајем, развученошћу или појачавањем појединих делова указују који је самогласник везан уз њих, док су знаци на Акропољу претежно самогласници. У том грчком систему стенографије сугласници се означавају додавањем кратких или дугачких потеза. На познатом чин старе грчке стено-

графија била је словено писмо. Цртице које су указивале који сугласник треба да дође стављане су изнад, испод или по средини самогласника, лево или десно од њега, угоско. Због тога је много теже читати старогрчко писмо но ово данашње.

Многи научници сматрају да је творца древне грчке стенографије Ксенофон. Бечки научник Весели приписује овај проналазак Атињанину Архиносу. Међутим, изгледа да је у праву Ларфелд који сматра да је први стенограф био Аристотел.

ПОК-ТА-ПОК

У развалинама градова старог америчког народа Маја откривени су многи спортски стадиони. На тим стадионима одржавана су такмичења у игри „покта-покта“. У игри су учествовала два тима. Играчи једног тима трудили су се да убаци тешку лопту од каучука у камени прстен на зиду. Играчи другог тима били су нека врста колективног вратара: заједничким снагама бранили су прстен. Правила игре су била веома строга и лопта се није смела додирнути ногом.

У ОВОМ БРОЈУ:

- ПРВА НАША КЊИГА О ЛЕПОМ ПОНАШАЊУ
- АНЕГДОТЕ
- ШАХ
- СПОРТ
- ВЕЛИКА ЈЕЗЕРА ПРЕСУШУЈУ
- ЗЛАТНИ КЉУЧИЋ
- ЧУДОТВОРНА ВИЉКА ЈЕДНОГ ПЛЕМЕНА
- СВЕ О ШАРАНУ
- КОМАНДАНТ ЧЕЛИЧНОГ ОДРЕДА

Кроз нашу земљу

5.000 ТУРИСТИЧКИХ КЊИГА

Иако још у развоју Центар за изучавање туризма у Дубровнику већ сада располаже најбогатијом збирком туристичке литературе у нашој земљи. У њему је до сада сакупљено преко 5.000 различитих књига, часописа и листова о туризму у нашој земљи и иностранству.

Међу занимљивим реткостима ове врсте литературе у Центру се налазе и најстарији туристички водичи кроз Далмацију из 1857. и 1899. године

на немачком и француском језику, Очуван је и први пројект најстаријег дубровачког хотела „Имperiјал“ из 1892. године, као и разгледница Сарајева са детаљом угла где је убијен аустријски престолонаследник Фердинанд.

Центар располаже и комплетом „Задарског архива“ од пре првог светског рата, затим статутом „Првог друштва за промицање туризма у Далмацији“, као и низом других старих издања.

АНЕГДОТЕ

ШТА ЋЕ ОНДА ОН?

Једна група скоројевића, који су се у доколици тобож занимали филозофијом и уметношћу, замолила је једном Артура Шопенхауера да присуствује њиховом скупу.

— Желели бисмо да с вама измеђамо мисли о многим проблемима — објаснио му је представник групе који му је донео позив.

— Да измеђамо мисли? — узвикнуо је Шопенхауер. — Онда бих ја сутрадан по том састанку потпуно празне главе сео за свој писаћи сто.

ВОЛТЕР — БОЖАНСТВО

Неки научник који је жарко желео да упозна Волтера допутовао је нарочито због тога у Фернеј, у Швајцарској, где га је веома срдечно примила Волтерова рођака госпођа Дени. Сам Волтер се, међутим, није ни појавио. Пре но што ће поћи натраг, гост је написао домаћину: „Увек сам вас сматрао богом а сада сам се уверио да сам био у праву јер вас је, као и њега, немогуће видети“. Волтеру се ова заједљивост толико свидела да је потрчао за гостом, стигао га на улици и пољубио.

„ТО САМ ТАКОЂЕ ЈА...“

Једном се на једном пароброду који је пловио Волгом руски сатирични песник Дмитриј Минајев (1835—1889), који је своје стихове објављивао под разним псеудонимима, упознао с једним провинцијским љубитељем сатиричне поезије. Ступили су у разговор. Провинцијалац је желео да од свог новог познаника дозна што више о писцима из престонице. Хвалећи стихове који су објављивани под псеудонимом „Песник који разобличава“, он је запитало Минајева да ли можда зна ко је њихов аутор. Минајев је одговорио да је он лично творац тих стихова. Његов сапутник био је одушевљен и дуго му је стегао руку.

— А да ли можда знате ко се крије иза псеудонима „Мајор у пензији Михаил Бурбонов“? — запитало је Минајева.

— То сам такође ја — одговорио је песник.

— Недавно се појавио и песник који се потписује „Општи пријатељ“. И тај има оштро перо — наставио је провинцијалац.

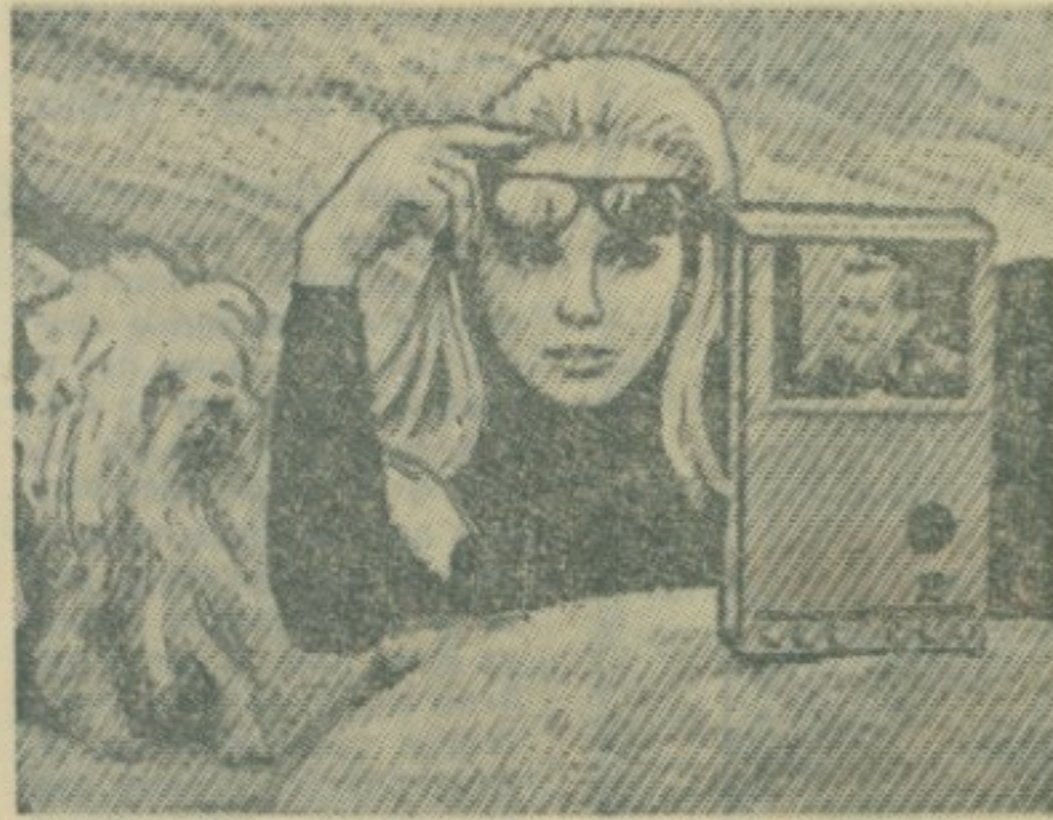
— И то сам ја.

Уверен да човек из престонице тера с њим шегу, љубитељ сатиричне поезије љутито је окренуо Минајеву леђа и више није ни речи проговорио с њим све до краја путовања.

ТЕЛЕВИЗОР СА ДВА ЕКРАНА

Једна фирма из Лос Анђелоса почела је да производи двостране телевизоре тј. телевизоре који имају слику с обе стране. Пошто су у њих уграђене специјалне плоскне цеви, они су далеко тањи и могу се окачити за зид у станици и лако премештати у стану по жељи и потреби. Исто

тако као транзисторски ови телевизор су се показали изузетно погодни за излете, плаже и путовања. Израда ових телевизора врло је једноставна и стручњаци сматрају да ће њихова појава изазвати праву револуцију у индустрији телевизора.

КАКВЕ РИБЕ ЖИВЕ У НАШЕМ МОРУ

Данас још није утврђен тачан број свих врста риба и других становника мора. Такву статистику тешко ће ко моћи да састави у догледно време јер су испитивања у том погледу ограничена на релативно мале дубине. На нашем Јадрану постоји велика разноврсност у рибама. Љубитељи пецања лове их на удице и парангале, на прут, панулу, повраз или ости, харпуном или подводном пушком. Дешава се да наши спортски рибари улове такве примерке који за људе, који се не баве овим спортом, често представљају праву загонетку и изазивају дивљење.

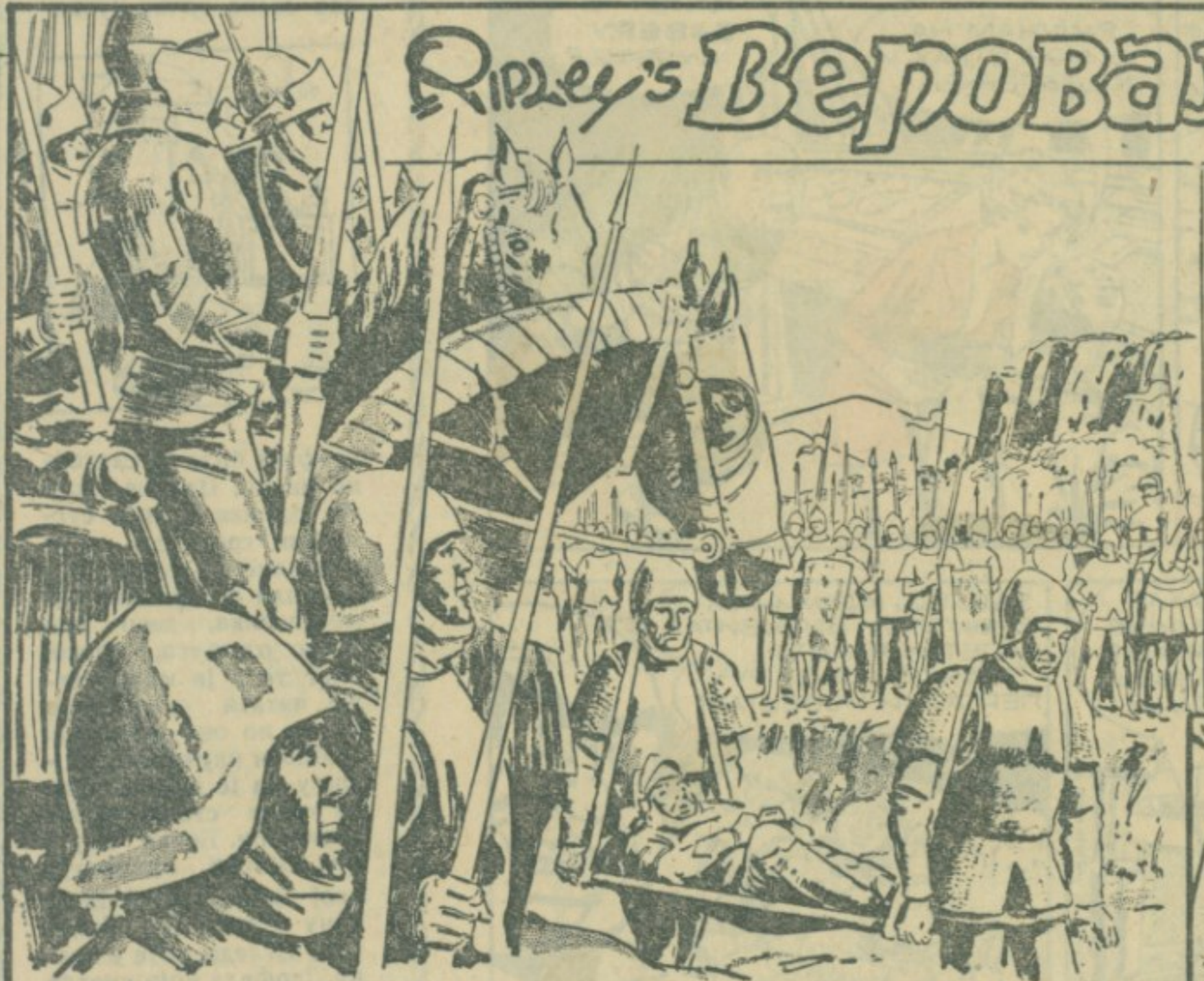
Најчешћа риба у нашем мору је скуша. Њу рибари лове мрежом у ноћима без месечине пошто их претходно домаме на јаку светлост. Често се срећу и примерци шпара, зубатца, шарага, ослића и лигња. Уз наше обале лове се и рибе зване кањак, кантар, салпа, буква, јаглица, лумбрак, главоч, пшч, пшмол, ушата, арбуз, пагар, овчица, разне вр

сте ципала, керња, лубин, лица биллина, шкрпина и др. Борбену и опрезну камарчу зову и подланица, или у северном приморју, ловрата. Вешти рибари улове понекад дебелу и одраслу угору тешку и по 20 килограма.

Наше воде чувене су по богатству туњева. Искусни рибари хватају често и опасне хоботнице — као и разне раже. Јата дупина стални су пратиоци бродова. Они изази вају дивљење посматрача скоковима на површини воде. Рибари не желе да им дупина ућу у мреже, јер их они својим снажним перајима исцепају и направе штету. Има крајева у којима рибари дупина штите, а за оног ко га улови или убије верује се да ће га неминуовно задесити нека несрећа.

Као изврсни специјалитети у многим најбољим ресторанима сервирају се укусно припремљени јастози. Њих рибари налазе у стеновитим обалама и по каменитом дну.

Ripley's Веровали или не!

Највећу победу извојевао са самрпне посмеше

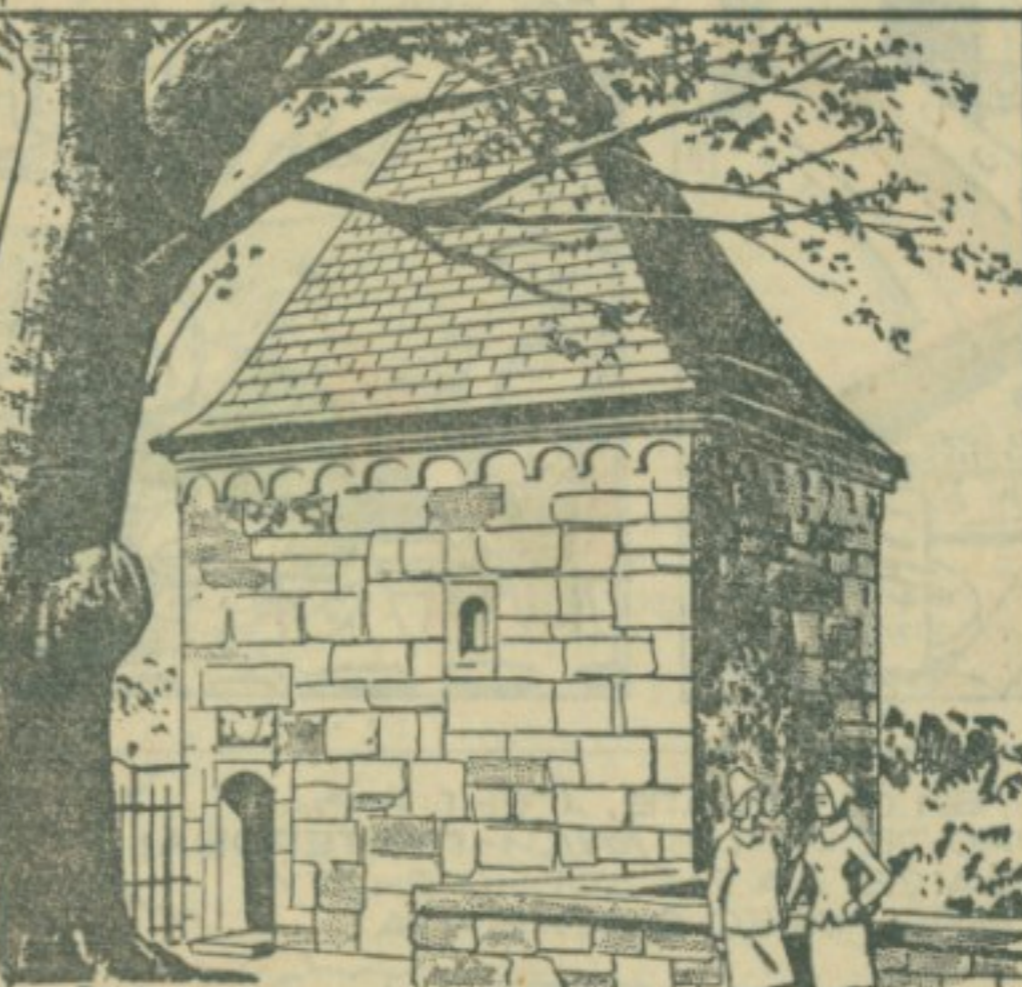
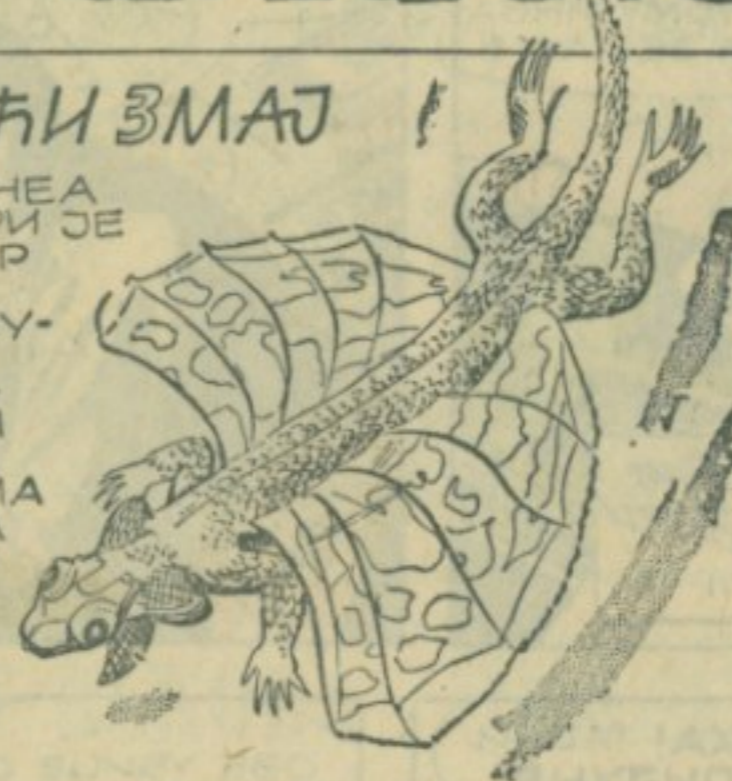
ГЕНЕРАЛА ФИЛИПА СКОЛАРИЈА, ИТАЛИЈАНА КОЈИ ЈЕ ВОДИО ВОЈСКУ НЕМАЦКОГ ЦАРА СИГИСМУНДА, ТУРЦИ СУ СЕ ТОЛИКО БОЈАЛИ ДА СУ ОДАГАЛИ ЈЕДАН СВОЈ НАПАД СВЕ ДОК Нису ПРИМИЛИ ИЗВЕШТАЈ ДА ЈЕ СКОЛАРИ УМРО. ВЕСТ ЈЕ БИЛА ПРЕУРАЂЕНА И КАДА СЕ СКОЛАРИ НА НОСИЛИМА АЛИ У ПУНОЈ РАТНОЈ ОПРЕМИ ПОЈАВИО НА БОЈИШТУ, ТУРЦИ СЕ РАЗБЕЖАЛИ. ГЕНЕРАЛ ЈЕ УМРО ТОГ ИСТОГ ДАНА! (27·XII 1426)

Тисно
КОЈЕ СЕ УПОТРЕЂАВА НА УСКРШЊИМ ОСТРВИМА У ЈУЖНОМ ПАЦИФИКУ ГОТОВО ЈЕ ИСТОВЕТНОМ ПИСМУ КОЈЕ ЈЕ УПОТРЕЂАВАНО У СТАРОЈ ИНДИЈИ ПРЕ 4.000 ГОДИНА.

ЛЕТЕЋИ ЗМАЈ

СА БОРНЕА У СТВАРИ ЈЕ ГУШТЕР КОЈИ ЗАХВАЉУЈУЋИ ЛЕПЕ — ЗАСТИМ КОЖНИМ НАБОРИМА МОЖЕ ДА ПРЕЛЕТИ 35 МЕТАРА

АНЂЕОСКУ КАПЕЛУ У МОН СЕНТ ОДИЛ (ФРАНЦУСКА) ВЕРОВАЛО СЕ ДА ИМА ЧАРОВНУ МОЋ И ДА ЋЕ СЕ СВАКА ДЕВОЈКА КОЈА ОКО ЊЕ ОБИЋЕ 7 ПУТА УДАТИ У РОКУ ОД ГОДИНУ ДАНА. НА ЗАХТЕВ МЛАДИКА ИЗ ОКОЛИНЕ НА ЈЕДНОЈ СТРАНИ КАПЕЛЕ ПОДИГНУТА ЈЕ ОГРАДА ТАКО ДА ДЕВОЈКЕ НЕ МОГУ Е ИШЕ ДА ОБИЛАЗЕ ОКО ЊЕ!

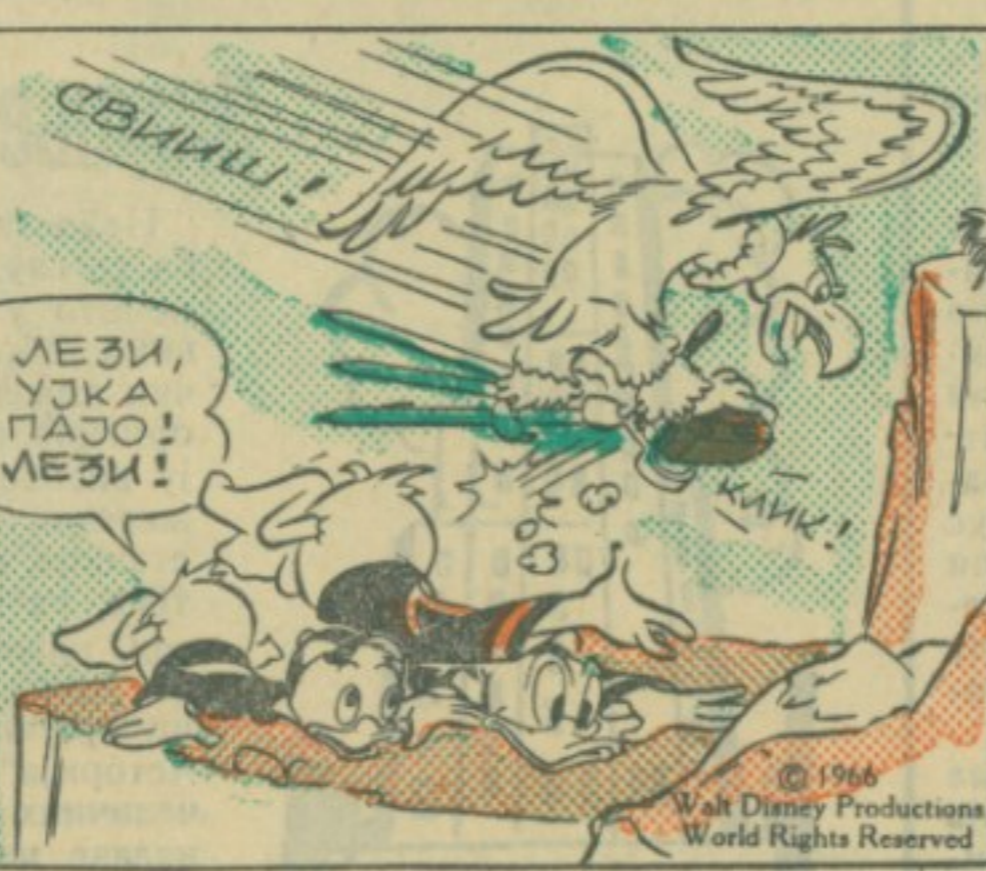

НАБОБ АСАФ-УД-ДАУЛАХ ВЛАДАР ИНДИЈСКЕ ПОКРАЈИНЕ ОУДУА БИО ЈЕ ТОЛИКО ПОНОСАН НА СВОЈЕ БРКОВЕ ДА ЈЕ ДРЖАО НА СВОМ ДВОРУ 50 БЕРБЕРА. ОН ЈЕ ИМАО И 300.000 ПЕТЛОВА ЗА ВОРБУ.

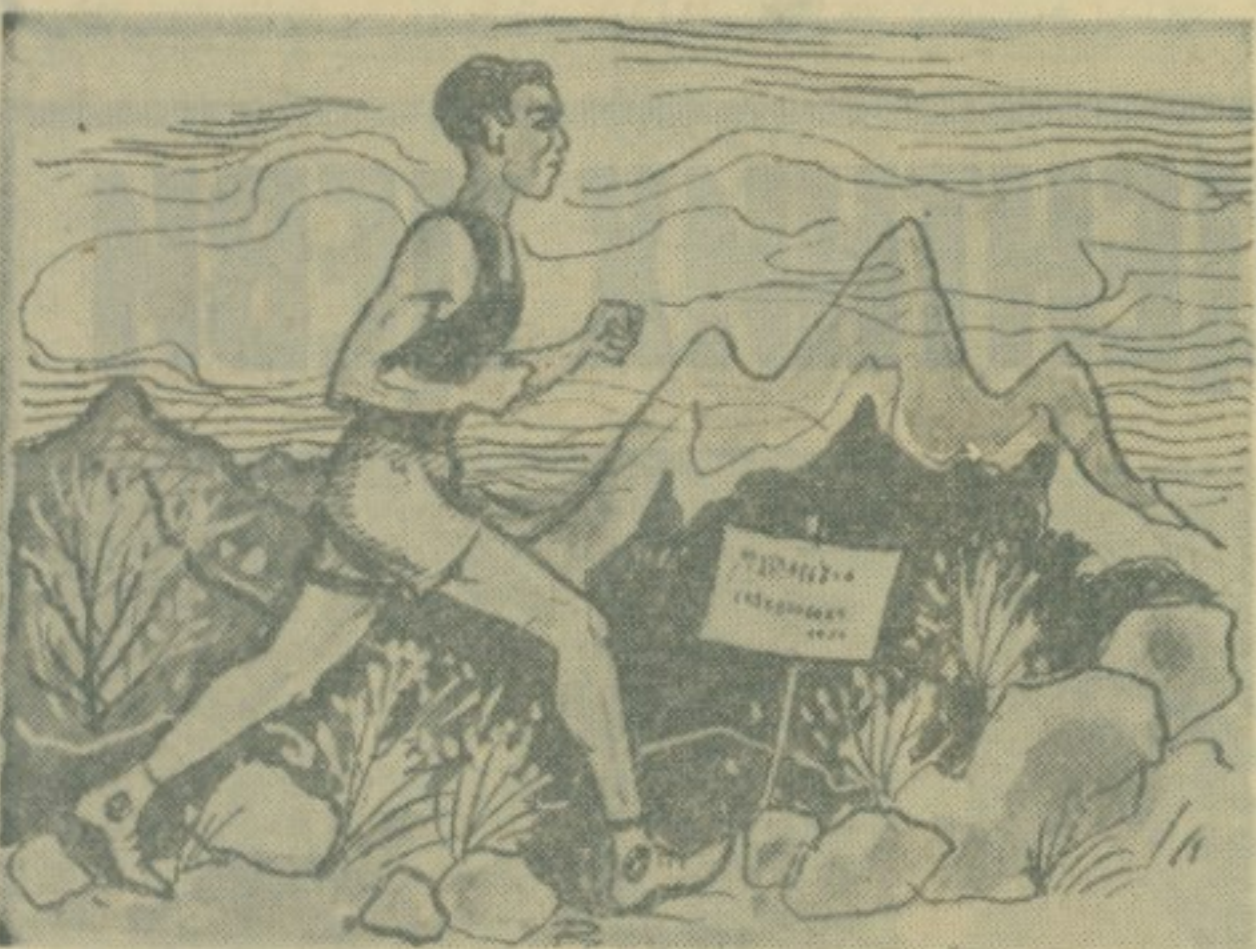
МОД ЈАВУЖЕ ИЗРАСТАО НА ДРУГОЈ ЈАБУЦИ НАШАО ЈЕ ЧОН ЛУИС ИЗ БАНКУВЕРА (САД)

WALT DISNEY ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

ТО СЕ ЗОВЕ КРОС!

Још 1890. године у хроничи енглеске грофовије Јорк поменути су имена јунака који су савладали „Три врха“. Међутим, овај ретко тежак крос добио је званично признање много касније захваљујући двојници тркача: Цеку Блауру и Дезу Берчу. Децембра 1945. године они су направили „шетњу“ у дужини од 35 киломе-

лан сапутник децембра у овом крају је магла. Видљивост је врло слаба. И поред тога што је стаза обележена многобројним знацима, врло је чест случај да тркачи изгубе пут.

Пре старта сваки учесник обавезан је да се упозна са десет тачака правила такмичења. Знак за старт се обично даје у 11 часова. Стаза сече железничку пругу и ако је прелаз затворен тркачима је дозвољен мањи одмор.

Неке тачке правила овог кроса су доста оригиналне. Тачка 6 гласи: „Господо, ви учествујете у кросу на своју одговорност!“; 7 — „Молимо да обавестите о свакој штети коју ћете нанети власницима земљишта преко којег трчите; 9 — „Чај се на стази добија бесплатно; 10 — „Желимо срећу“ итд.

Старт је у граду Шапел-Дал који се налази 50 км од Бродфорда. Навијачи

долaze колима. Највише изгледа на победу имају тркачи који добро познају стазу. На последњем кросу од 30 учесника победник је био 32-годишњи учитељ Мајк Де вис из Рединга. Његов резултат је 2 часа и 47 минута.

ВЕШТАЧНО ДИСАЊЕ СПАСЛО МЕДВЕДА

Један чувар у америчком Јосемитском националном парку успео је недавно да помоћу вештачког дисања спасе живот једног медведа. Посетиоци парка обавестили су чувара да су, док су шетали, видели једног медведа коме је глава била пуна бодљивог бодљикавог прасета. Медвед је, видело се, имао страховите болове. Чувар Џејк Метерел сместа је почео да тражи медведа. Нашао га је и опно помоћу метка за анестезирање дивљих животиња. Док му је из главе извличило бодље приметно је да медведу срце све слабије куца, да је престало. Четрдесет пет минута чувар је покушавао да медведа врати у живот помоћу вештачког дисања и то методом дувања уста у уста. Најзад је медвед оживео, устао и... одгегао у честар.

Уређује: Паја Патак

Оно чега се окреће?

— Шта, зар опет? — згрању се Гаја.

Тета Пато, — пита мали Гаја — ти си ми рекла да се Земља окреће око Сунца. А кад нема Сунца око чега се онда окреће?

Зна он

Утолико боље

— Докторе да ли је озбиљно? — пита Пата лекара који је дошао да прегледа Пају.

— Не бојте се, само му се поновила његова стара болест.

— Утолико боље. Знате остали су ми лекови још од прошлог пута.

Шила посетио градски акваријум и застало испред дивних екзотичних рибица.

— Како их храните — упита он чувара?

— Мрављим јајима.

— То знам — рече Шила — него да ли их претходно скувате или испржите?

Хоће и то...

Зар опет?

Гаја треба да пође у први разред и Пата му данима прича како ће му у школи бити лепо. На дан поласка она га раније пробуди, лепо обуче и одведе у школу. Кад се вратио Гаја јој је одушевљено причао о друговима и учитељу. Сутрадан ујутру Пата га буди и каже:

— Гаја, дигни се време је да се обучеш и пођеш у школу.

Шила се запослио као продавац у једној дрогерији и, да би се боље „препоручио“ шефу, он сву робу у радњи непрекидно хвали.

— Да ли од овог лосиона расте коса? — упита га неки купац.

— Како да не — рече му услужно Шила. — Ето, на пример, пре неки дан Белка је атела зубима да извади чеп из овакве боцице и при том јој је доспело неколико капи изнад усне. Јуче су јој на том месту израли бркови.

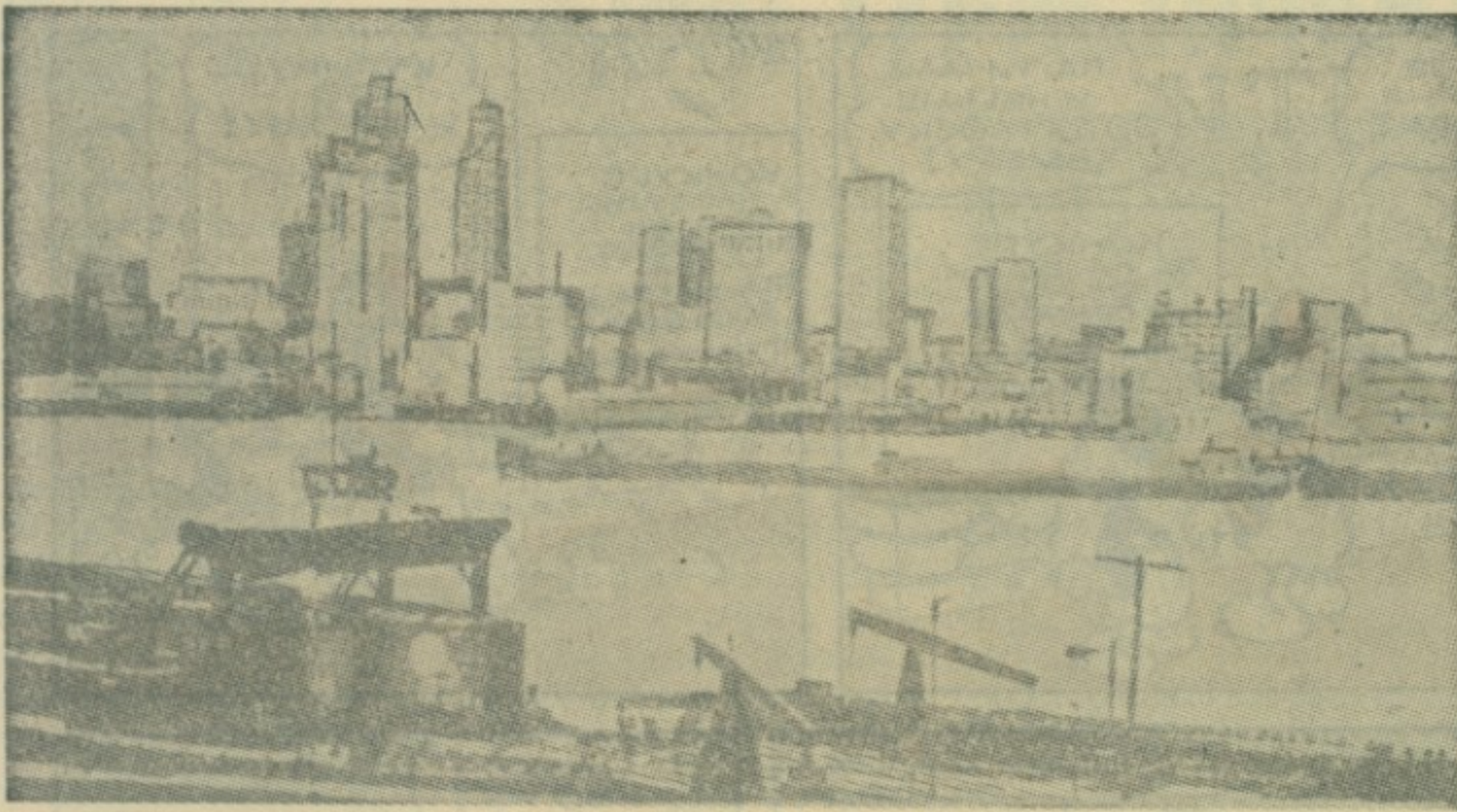
Мирисна цамија... ...и мирисна књига

У Тавриз, у Ирану, налази се вероватно једина у свету цамија која мирише. Приликом њеног зидања у малтер којим су састављене цигле до даван је мошус и тај мирис осећа се још и данас — после 600 година. Разумљиво је да ова древна грађевина привлачи пажњу многобројних туриста.

У Пољској је издата занимљива књига — посвећена хемији и технологији миришних материја. Ево зашто помињемо ту књигу: она пријатно мирише. Наиме, у штампарску боју и лепак употребљен за корицење додата у хемијска једињења која веома дуго, годинама, задржавају свој пријатан мирис.

ГРАД ДЕТРОИТ НА ЈЕЗЕРУ ИРИ

ВЕЛИКА ЈЕЗЕРА ПРЕСУШУЈУ

Приметно опадање нивоа воде у великим језерима озбиљно је забринуло владе Канаде и Сједињених Држава. Како зауставити опадање воде?

Нема довољно воде у великим језерима. На први поглед звучи као кад би се рекло да пресушује неки океан. Јер по знато је да су пет великих језера Велико горње, Мичиген, Хуирун, Ири и Онтарио — највећи природни резервоар слатке воде на свету. Простире се на 95.000 квадратних миља и количина воде у њима одговара трећини свих слатких вода на нашој планети. Па ипак, вест о пресушивању је сасвим тачна. Велики део обале ових језера, која се још називају „четарта америчка обала“, у дужини од око 13.000 километара личи на пустињску област. Вода у језерима Мичиген и Хуирун опала је за близу два метра. Један брод потопљен негде око 1870. године појавио се деценијом из воде.

У многим обалским подручјима докови, рампе за спуштање бродова и чамаца у море, затим дренажне цеви и други уређаји остали су потпуно на суво и нису више употребљиви. Некадашње баруштине су суве као да су од камена. Финансијски губици власника бродова и сопственика разних пристанишних уређаја настали услед повлачења воде

неочењиви су. Због опадања воде морао је бити у каналима смањен терет бродова а то је само у прошлој години рудницама који на тај начин транспортују сировине нанело штету за око 13 милиона долара.

Где је вода отишла и како сиречити даљи губитак? По неким за смањење воде у језерима крив је — Чикаго. Он црпи огромне количине воде из језера Мичиген које даље отичу у реку Мисисипи захваљујући томе Чикаго спада у најчистије америчке градове. Други опет тврде да кад та вода не би отицала, језеро Мичиген би било страшно загађено.

Неки стручњаци сматрају да је несташица настала услед отварања воденог пута преко реке Св. Лоренца чиме је равнотежа воде у језерима поремећена. Међутим, утврђено је да се ниво воде у језерима Мичиген и Хуирун смањило само за око седам сантиметара после прокопавања новог канала који везује језера са реком Св. Лоренца. Сада се довршава један канал који би требало да врати ниво воде у Мичиген и Хуирун језера.

Једна група научника дошла је до закључка да је главни и једини разлог природа на коју човек не може да утиче. Наиме, они тврде да је суша, која је погодила ове обла-

сти четири године узастопце, главни узрочник смањења воде. Тако је, на пример, само прошлогодишња суша учинила да се ниво воде у Великом горњем језеру смањила за десет сантиметара а у језеру Ири чак и за 25 сантиметара. У исто време високе температуре утицале су на велико испарење воде.

Када ће се и да ли ће се ниво воде у језерима поново попећи нико тачно не зна. Амерички Биро за надзор воде у језерима оптимистичког је уверења да је довољно само кишно време од неколико месеци па да се све нормализује. Међутим, неки геолози на основу анализе седиментних слојева и фосила сматрају да ће суви, топли циклус који је у Северној Америци почео око 1850. године трајати бар 200 година. У том случају питање је колико ће воде остати у језерима.

И америчка и канадска влада свесне су опасности која би настала ако би се тај природни извор неочењиве вредности препустно худи природи. Већ је организована група стручњака који на бродовима анализирају ветар, струје, водени талог, биљке, геолошке и друге основне промене на језерима. У децембру прошле године две владе су одредиле и једну комисију која треба да изради планове за регулацију одлива из језера.

ОД ЗРНА БИБЕРА

Ово није бајка већ истинита прича: прича о једном универзитету који је поникао из једног зрна бибер баш као што су Пепељугине кочије израгле из једне тикве. Само, то је трајало знатно дуже јер у нашој причи није било ни добре виле ни њеног чаробног штапића.

Град Монпеље у Јужној Француској слободно се може назвати градом студената. У њему ћете свуда срести студенте: у малим ресторанима, на терасама старог дворца, у скромним кафенима где уз једну једину шољу црне или беле кафе уче готово по цео дан. Већина су студенти медицине. У читавој Француској на многим таблама лекара испод имена, може се прочитати: „Доктор факултета у Монпеље“. Зашто се баш то истиче?

Прича о медицинском факултету у Монпељеу у ствари је прича о зачини-

ма. Монпеље су у 9. или 10. веку основали трговци зачина који су своју робу доносили са истока. Ново насеље названо је „Mons pistillarius“, што у преводу значи „Брег зачина“.

Трговци су ту подigli складишта и станове и одале друмовима слали ро-

бу у велике градове унутрашњости земље.

Трговци тог времена ни су били само „бакали“. Њих није интересовала искључиво цена која се

може добити за робу, већ и својства и могућности примене зачина које су продавали. Најпредумљивији и најдалековиднији међу њима проучавали су списе „оца медицине“ Хипократа да би својим муштеријама могли да објасне како дејство има који од њихових зачина: да један даје снагу, да други умирује, трећи лежи против кашља, а четврти помаже против кашља. Ускоро су се својствима зачина почели занимати поред трговца и ђаци и њихови учитељи. У 13. веку учитељи су се удружили и основали „Медицинску школу“, тачније речено медицински факултет. Нешто касније у граду су основана још два факултета — правни и школа за лепе уметности. Када је папа Никола IV својом булом признао ове три школе, универзитет у Монпељеу био је и званично основан.

Ето, то је истинита прича о једном универзитету који је поникао из зрна бибер. Без добре виле и чаробног штапића. Али уз помоћ нечега што је јаче од тога: жеља за науком.

Зиданье у ваздуху

Недостатак плазева осећа се свуда у свету, а нарочито у великим градовима. Због тога су амерички инжењери дошли на оригиналну идеју да зидују високе грађевине изнад железничких и аутобуских станица, изнад пруга и путева, па чак и изнад других, нижих грађевина. Тако је, на пример, чувени њујоршки хотел „Валдорф-Асторија“ сазидао на 216 челичних стубова који се налазе изнад железничке станице. Сличан је случај и са облакодером који је сазидала ваздухопловна компанија Панамерикен. Приликом таквих зиданья највећи проблем представљају подруми, који су неопходни у свакој кући.

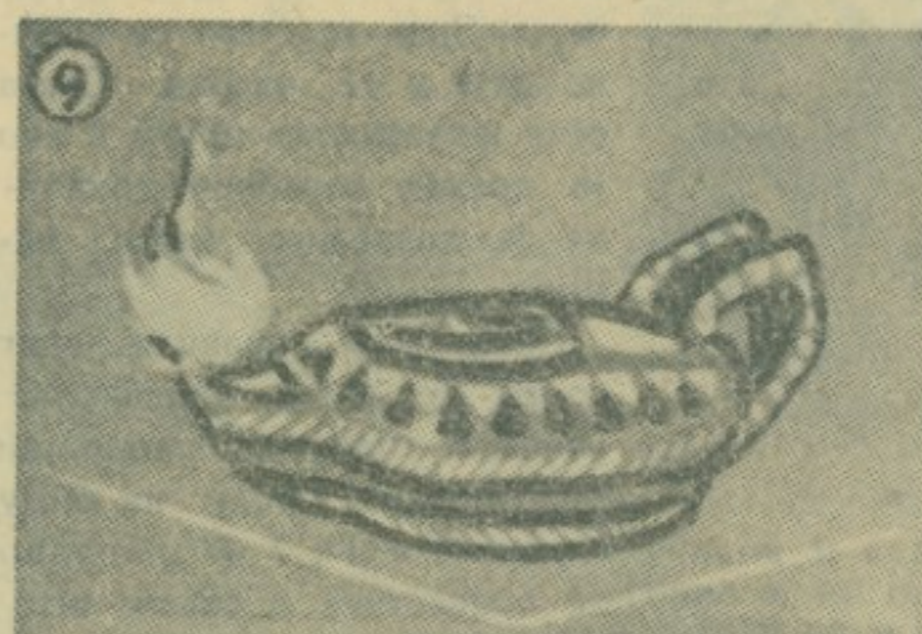
ОД ПРВЕ ВАТРЕ ДО ФЛУОРЕСЦЕНТНИХ ЦЕВИ

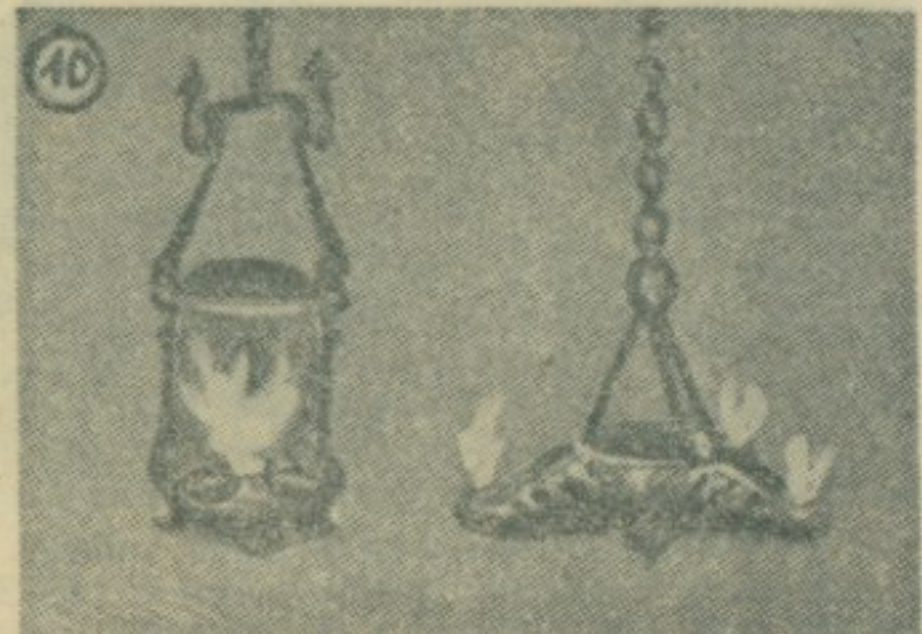
Године 1300. пре наше ере, о чему сведочи и једна фреска из тог времена, пронађена је у Египту свећа, лојаница. То је био комад воска или лоја купастог облика изливен око штапа, са једним крајем заштићеним; покатак кад је овај восак био причвршћен на неку равну површину.

Године 900. пре наше ере у Феникији и Картагини почеле су да се употребљавају праве уљане лампе начињене од керамике. Ове лампе имале су фитиљ. Захваљујући вештим трговцима брзо су се рашириле по целом средоземном базену.

Куће у старој Грчкој осветљаване су лампама сличним овој на нашој слици, а биле су начињене од најразличитијих материјала: печене земље, керамике, бронзе. Грци су употребљавали такође и воштане свеће или буктиње начињене од свежњева смоластих штапова.

За осветљавање својих домова стари Римљани употребљавали су свеће и уљанице. Уљанице су имале један или више малих отвора из којих су вирили упаљени фитиљи. Буктиње су биле обавезне на разним свечаностима, приликом венчања или сахране.

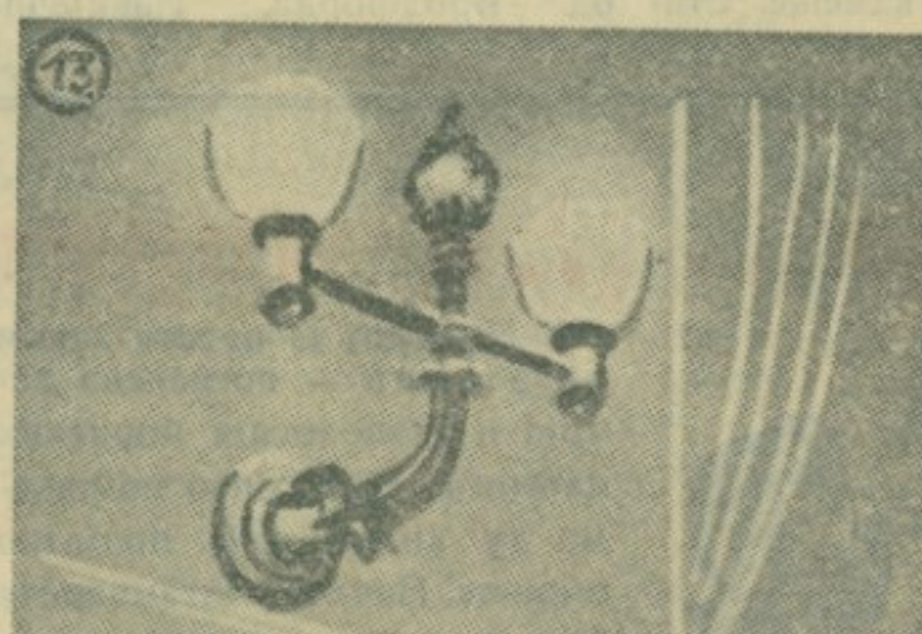
Лампе, свеће и бакље остале вековима једино средство за спољашње и унутрашње осветљавање.

У средњем веку појављују се лампе израђене од метала и фењери с унутрашњим фитиљем.

И свећњаци начињени од кованог гвожђа служили су за осветљавање великих одаја, тремова или улица.

Почетком 11. века свећа добија лепши облик; њен пламен не шири више тако много дима.

У историји осветљења важан датум везан је за 1795. годину, када је Енглез Вилијам Мардок конструисао инсталацију са гасом за осветљавање и опробао је у једној творници. Од тада почиње ера гасних лампа.

Године 1859. откривен је у Америци петролеј. Неколико година касније појављују се и прве петролејке које ипак не успевају да потисну лампе на гас.

(Наставиће се)

ПОРАСТ ГРАДСКИХ НАСЕЉА

У целом свету стално се врши померање сеоског становништва у градове. Док је пре 20 година било само 30 градова са преко милион становника, пре десет година већ их је било 60. Данас готово четвртина светског живља (720 милиона) станује по градовима са преко 20.000 становника. Градско становништво повећало се последњих година за 35 одсто.

Пре Прка и Римљана није било градова са сто хиљада становника. Почетком 19. века у свету је било 900 милиона житеља. Од тога је само 15,3 милиона живело у градовима са преко сто хиљада становника и 6 милиона у градовима са преко 20.000 становника, а највише је било малих градова са 5.000 становника.

Осветничка труба

Педесет четворогодишњег Кируса Рикера из Њупорт Бича у Калифорнији сваке ноћи

будило је лајањ суседовог пса. Кад му је дојадило Рикер је крај свог кревета ставио гајтан с прекидачем који је на другом крају био повезан са трубом на његовом аутомобилу. Чим би пас у току ноћи залајао Рикер би притискао на прекидач који би активирао трубу. Уплашен изненадним звуком пас би ућукао. Рикерова освета би свакако успела да се остали суседи нису почели жалити — на његову осветничку трубу.

САНСКА КОЗА У ИЗРАЕЛУ

Мртво море лежи на најнижој надморској висини на свету: 395 метара испод нивоа мора. Становници овога краја учинили су покушај са

гајењем санске козе, увезене из Швајцарске. Показало се да ове козе подносе тамошњу климу и дају довољно млека. Сад се за санске козе интересују и друге земље у Азији и Африци.

ТЕШКО ЧИТАЉИВО

Четвртог марта 1951. године америчка штампа објавила је вест да се један осамнаестогодишњи младић због не-

срећне љубави бацио у америчко језеро Chagogangsmannowchnabonnapungasmouf, у близини Вебстера (Масачусетс). Пошто је спасен младић је обећао да се убудуће неће давити, бар не у језера која имају тако необично име.

Научници маштају о дану када ће имати лабораторију у којој би могли да добију све теоријски могуће температуре. Засад таквих лабораторија још нема. Зато је и ова репортажа написана у лабораторији за коју је све апарате израдила фирма која носи назив „Машта“. Ви знате да се жива у термометру пење одоздо навише. Зато и по једине чланке у овој репортажи треба читати почевши од оних при дну

5. ЦАРСТВО ЗВЕЗДАНИХ ТЕМПЕРАТУРА

И тако, на површини Сунца температура износи 6.000 степени. Како се понаша материја у таквом паклу? Ту нема целих атома: хаотично се крећу и сударају њихови наелектрисани делићи.

Како је то стање материје где се не може наћи ниједан цео атом? То је плазма.

Осам хиљада степени! Такву температуру научници постижу у лабораторијама само за трен. Ево како то они раде. На веома танку жицу која повезује две електроде они „сруче“ електрицитет веома високог напона. Метална жица у трену се претвара у јонизирани гас. Али, честице метала још се не разилазе и настављају да проводе елект-

6. ГОРЊА ГРАНИЦА

До колико се степени може подићи температура? У дубини звезда, тврде научници, температуре износе по неколико милиона степени. Ипак, постоји ли горња граница температуре?

Да, постоји таква температура од које не може бити већа. Научници чак наводе ту цифру: неколико трилиона степени. Зашто температура не може даље да расте?

При температури од неколико милиона степени почиње термонуклеарна реакција у плазми. Брзина једара у изотопу водоника достиже такав степен да они више не могу да се одбијају један од другог. Сударајући се, они се спајају образујући једра хелијума. Овај процес непрекидно се обнавља на Сунцу. И он је извор Сунчеве енергије.

А што је најважније, при таквим температурама рађа се необична елементарна честица — неутрино. Она није наелектрисана и способна је да продре кроз сваку преграду. Када бисмо постављали једну за другом милион Земљиних лопти ова честица би прошла кроз њих исто онако лако као што се Сунчев зрак пробије кроз најтање стакло.

Честице неутрино односе собом значајне залихе енергије. Што температура више расте утолико више енергије односе ове честице. Назад, наступа тренутак кад неутрино честице односе тачно онолико енергије за колико се температура повећава. То је теоријски горња граница температуре. Неколико десетина трилиона степени.

ричну струју Температур металног облика постаје све виша. Затим се он распада. За једно веома кратко време, температура облика износи 8.000 степени.

А могу ли научници постићи температуру од милион степени? Да! У првом моменту нуклеарне експлозије ствара се температура од неколико милиона степени.

У покушајима да термонуклеарну енергију ставе у службу човека, научници су успели да постигну супервисоку температуру од 40 милиона степени! Њу су успели да одрже у току неколико стотих дела секунде. То је велик успех. Јер, таква температура по мишљењу научника влада у средину Сунца.

4. ОД МЕРКУРА ДО СУНЦА

Четири стотине степени. Таква температура влада на оној страни планете Меркур која је увек окренута према Сунцу. Страшан, за живот немогућ свет! На њему металним сјајем блистају језера растопљеног олова и калаја.

И даље повећавамо температуру. Растили су се многи метали, неки чак кључају или су се већ претворили у пару. И творање се топи. Температура је

1539 степени. Блесак је постао неиздржљив: добили бисмо утисак да гледамо високу пећ за топљење челика. Топе се већ и метали с највишом тачком топљења: тантал, осмијум, молибден. Значи, температура је изнад 2500 степени.

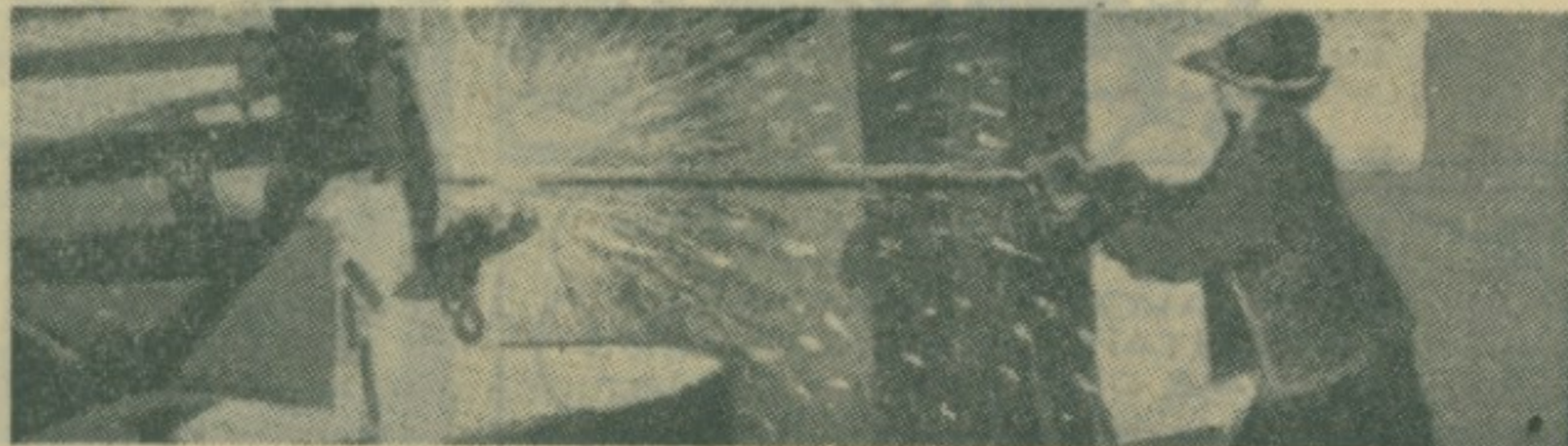
Стрелица се приближава подеку који означава 3.000. Од метала је остао

још само до белог усијања доведен комадић волфрама. Влакно у електричној сијалици начињено од волфрама има тачно ту температуру. Али ево, и волфрам је почео да се топи. Температура износи 3.370 степени.

У апарату је незамисливо топло, све се измислило. Само је један предмет о-

стао чврст. То је комадић графита, апсолутни рекордер у отпорности на високе температуре.

3850 степени. Предаје се и графит. Не толи се, већ се брзо претвара у пару. Шест хиљада степени! Све материје претвориле су се у гасове. У апарату царује температура као на Сунцу.

3. ГРАНИЦА ЖИВОТА

Лагано помичемо стрелицу. Плус 50 Целзијусових степени. То је горња граница активног живота. На температури изнад 50 степени све живо замире. Само неке биљке, нарочито водене, могу да опстану на високим температурама у води врелих извора. Бактерије, споре и семење биљка могу да издрже температуру чак и од 90, 100 и 120, а у изузетно ретким случајевима и до 170 степени. После тога споре неких бактерија и плесних гљивица још су способне да се развијају. Али, то су изузеци.

Колико је узан температурни појас у којем је могућ живот! Мање од сто степени на скали од неколико милиона — од минус 50 до плус 50 степени.

2. На хладним планетама

Постепено повећавамо температуру. На 55 степени апсолутне температуре (рачуна се од апсолутне нуле тј. 273° „т“ при чему „т“ означава температуру изражавајући Целзијусовим степенима) топе се кристали кисеоника. Затим се топи азот. На 77 степени апсолутне температуре он већ ври, док на 90 степени кључа као небо плава течност — кисеоник.

Пењући се по том делу температурне скале као да летимо од најудаљенијих вечитим мраком обавијених планета Сун-

чевог система — Плутона и Нептуна — према Сунцу. На Нептуну температура не прелази 80 степени апсолутне скале. На Плутоњу је још нижа. Тамо постоје стене од плавичастог камења — кисеоника, прозачно камење од чврстог азота.

На Урану температура износи 100 степени апсолутне скале. Под огромним притиском Уранове атмосфере на њему можда има река од течног кисеоника и азота.

И даље подижемо температуру приближавајући се нашем „земаљском“ делу на скали. Најнижу температуру на Земљи од минус 88,3 Целзијусових степени забележили су совјетски научници на Антарктику. На апсолутној скали то износи 184,9 степена.

1. НА АПСОЛУТНОЈ НУЛИ

Блиста апаратура начињена од стакла и никла. У њој — разне материје. Казаљку постављамо на најнижи подеок. Један хиљадити део степена изнад апсолутне нуле! Шта је то апсолутна нула? Уопште, шта је температура?

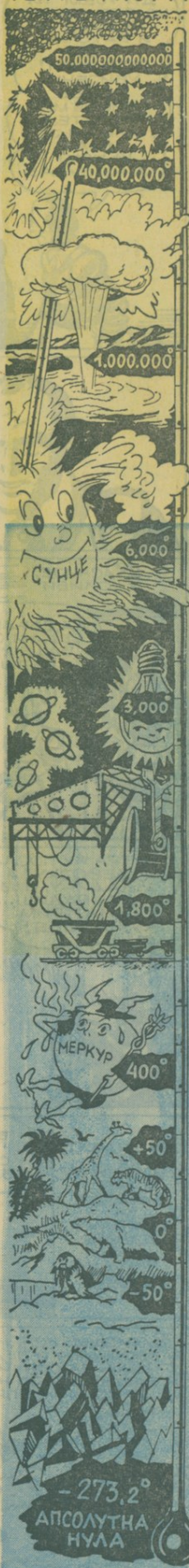
Уколико се брже крећу атоми утолико је температура тела виша. А ево,

на температури од минус 273,2 Целзијусова степена престаје топлотно кретање атома. Научници то називају апсолутном нулом. Материја се више од тога не може охладити.

Ево једне оловне плочице: и она је, са осталим материјама, расхлађена у апарату. Опрезно! Не дирајте је руком јер се можете страховито опећи. Плочица је случајно испала из апарата. Зачуо се звонак удар о под и плочица је одскочила. Олово, тај иначе мек метал постао је задивљујуће чврст.

А течне материје? А гасови? Нема их. Све се смрзло, све је прешло у чврсто стање. Ево црвеномрког комадића флуора. Ево и плавичастих кристала кисеоника и прозачне леденице чврстог водоника. Само је једна материја остала течна. То је хелијум. Да би се он стврдио није довољно само хлађење. Потребан је и висок притисак. Али, у нашој лабораторији то није тешко постићи. Двадесет шест атмосфера. И пред нама су безбојни кристали хелијума.

ПУТОВАЊЕ ПО СКАЛИ ТЕМПЕРАТУРА

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

ЗАСЛУЖЕНА НАГРАДА

Колико пута смо чули од познаника и пријатеља да кажу: „Кад не бих пушио био бих богат човек“. Да је то делимично тачно потврдио је и Бенџамин Хиг из Ланкастера у Пенсилванији, који је сваки пут уместо да купи пакло цигарета новчић од 25 центи остављао на страну. Пре извесног времена, а после десетогодишње добровољне штеђе, Хиг је имао сакупљених 10.130 новчића односно 2.532,50 долара. Да би ову суму однео до банке и разменио у банкноте Хиг је морао да се послужи колицима.

На питање новинара шта ће урадити с овим новцем, Хиг је рекао да ће поћи на пут око света.

ВЕШТАЦИ У СЛАГАЊУ ДРВА

Швајцарци су познати као веома спретни у слагању дрва. Ове две уметнички сложене купе налазе се пред кућом једног сељака у близини Берна, а сagraђене су од преко 100.000 комада исеченог дрвета.

ОВО ЈЕ БАШТА

У Швајцарској је сagraђена прва стаклена башта у облику торња. Висока је 20 метара а, широка 6. Овај торањ замењује стаклену башту, површине 320 м², а у њему је смештено 7000 саксија, које могу да се померају на бескрајним тракама. На овај начин уштеђен је простор и радна снага.

ФОТО-РЕПОРТАЖА ИЗ ЖЕЛУЦА

Група америчких лекара конструисала је минијатурну фото-камеру с блицом за испитивање желуца. Шеснаест објектива чији су пречници свега 0,1 милиметара дају потпуну „панораму“ читаве површине унутрашњих зидова желуца. Од 248 пацијената, чији су желудац лекари снимили, троје их је било оболело од рака, што је утврђено на основу снимака. Досад није постојао метод који би омогућио тако брзо постављање дијагнозе.

ВАЗЕ ИЗ БРОНЗАНОГ ДОБА

У једном понору у близини Реуса у Шпанији откривене су вазе од керамике које потичу из средњег периода бронзаног доба (1000 до 800 година пре наше ере). Најинтересантнији нађени примерак је једна ваза јајастог облика висока 40 сантима тара украшена два пругама.

„Пораз витезова“

„Пораз витезова“ — француска тврђава, позната по свом изванредном одбрамбеном систему, коју су у 12. веку сagraдили крсташи, биће ускоро рестаурирана. А да би се могло приступити овом обимном послу мораће се тог места најпре да се уклони око 50.000 тона смећа нагомиланог у подножју њених зидина.

ШАРЕНА ВРТЕШКА

Ернст Хонер, представник треће генерације сопственика немачке фабрике хармоника, умро је у 79 година у Тросингеу. Од укупне светске производње хармоника, на фирму Хонер отпада 95%.

У Великој Британији два и по милиона мушких и пола милиона женских пушача завајају сами своје цигарете. Од 70 грама дувана добија се 60—70 цигарета.

Фризерски занат је у свима земљама у порасту јер је врло уносан. Тако су се приходи фризирања у Енглеској за девет година утростручили. Укупан број женских салона за фризирање износи 40.000. Просечно једна жена фризирање 11 фунти стерлинга (око 40.000 старих динара).

На једној бензинској станици на рубу Сахаре у Либији стоји табла с натписом: „Овде можете последњи пут купити бензин. Све идуће бензинске станице само су фатаморгана“.

БУДУЋА ЗВЕЗДА

Нова звезда забавне музике појавила се у Швајцарској. То је мала Египћанка Мона Садек, која живи у Вевеју, а недавно је добила прву награду на такмичењу у Евиан-ле-Бену. После тог успеха понуђено јој је да потпише уговор са једном фирмом грамофонских плоча — на 5 година.

ПРИЧЕКАЈТЕ 100 ВЕКОВА

Проћи ће тачно 100 векова пре но што ће се на Антарктику моћи живети као на другом континентима. Геолози сматрају да се на Антарктику завршава ледени период. На пример, један ледени брег који научници већ дуго посматрају знатно се смањило. Кроз десет хиљада година на овом хладном континенту уопште више неће бити леда и појавиће се прве шуме.

**С ГИТАРОМ
У КУПОВИНУ**

Ово није гитара као што ће се многим на први поглед учинити, већ торба за куповину. Торбе-гитаре појавиле су се недавно у Холандији.

**ХЛАДНА СВЕЛОСТ
У РУДНИЦИМА**

Познато је какву опасност представљају загрејане светиљке у рударским окнима: запаљиви гасови могу сваког тренутка да изазову експлозију.

Будимпештански стручњаци конструисали су хладне рударске лампе: у њима „горе“ радиоактивни изотопи. Нова лампа даје јаку светлост и може непрекидно да гори годину дана. После тога извор светлости се обнавља.

**УМЕСТО ЛУТАКА —
АЛГЕБРА**

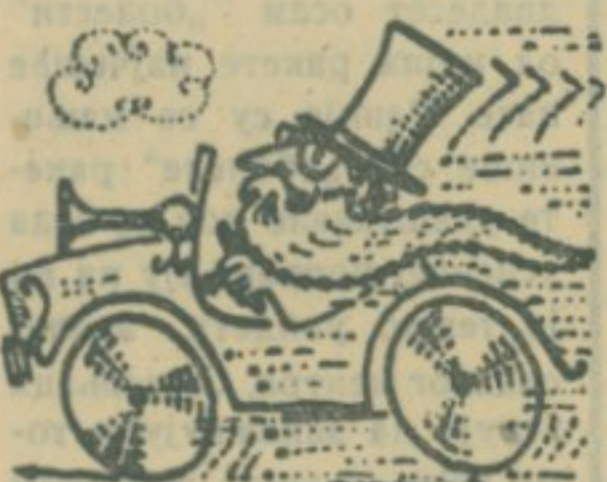
Мејбл Томпсон научила је да чита када је имала свега 21 месец. Када је девојчица напунила 26 месеци почела је да учи да пише. Најзанимљивије је то што мала Енглескиња и данас више воли да се занима алгебром, тригонометријом и физиком но да се игра луткама.

**АНТИБИОТИЦИ
ЗА БИСЕРЕ**

Када се бисерна шкољка насилно отвори да би се у њу убацило страно тело око кога ће шкољка излучивати бисер, у њу могу да продру и штетне бактерије. Квалитет и количина бисера из болесних шкољки далеко је испод нормале. Јапанским научницима пошло је за руком да пронађу једну комбинацију антибиотика којом се такве шкољке успешно лече. Рачуна се да ће одсад вештачки бисери одгајани у Јапану бити знатно лепши, а годишња „жтва“ за тридесет процената већа.

ТРКЕ МЕТУЗАЛЕМА

Око 40 аутомобила најстаријих типова учествовало је недавно у трци Париз—Руан.

Ова трка на 200 километара, названа „Тиф-теф“, организована је у спомен такмичења које је било одржано на истој стази 1894. године. У то време трке аутомобила представљале су прави подвиг.

Велики научник и лош бизнисмен

Пре више од сто година велики шведски природњак Карл Лине дошао је до открића које је стручна комисија састављена од највећих научних ауторитета тог времена оценила као „највеће достигнуће природних наука у овом веку“. Јер, Лине је на извештај начин остварио сан алхемичара о „камену мудрости“ који има чаробну моћ да сваки метал претвори у злато: пронашао је начин вештачког добијања бисера.

На ту мисао Лине је први пут дошао 1732. године када је открио да је бисер у шкољкама — резултат обољења. „Онај коме пође за руком да изазове такву болест код шкољке успеће

да добије бисер“. Тридесет година касније Лине је научио да изазива „драгоцену обољење“ код шкољки. Кроз отвор у љуштури он је помоћу жице у уну-

трашност шкољке убацивао зрнце гипса које је шкољка током пет до шест година облагала седефом и стварала тако зрно бисера. Чланови комисије заклели су се да никад ником неће одати ову тајну а за ово откриће доделили су Линеу награду од 450 фунти стерлинга.

Лине је био велики научник али као што то обично бива, лош бизнисмен: задовољно се научним открићем и није ни помишљао да би га оно могло обогатити. Колосалне могућности његовог открића реализовао је после 130 година предузимљиви Јапанац Микомото коме је вештачко одгајивање бисера донело милионе.

»И ЗИДОВИ ИМАЈУ УШИ«...

Изрека „И зидови имају уши“ настала је у Француској у време прогона хугенота. Краљица Катарина Медичи била је веома подозрива

и да би увек могла да зна шта разговарају њени дворани, наредила је да се у свим дворским одајама начине отвори који су били каналима за прислушкивање повезани с њеном собом.

Време док је боравио на далматинском Косову Доситеј Обрадовић је месец дана био гост Аврама Си

мића чија га је најстарија кћи Јелена молила да јој све што је превео и написао „преведе на просто“ како би јој било лакше да чита. Она је радо читала па је то био први повод да се у Доситеју зачне жеља да на српском за омладину понешто штампа. Тим поводом је настао и први оглед бонтона на нашем језику. Доситеј је на српски превео грчку књижицу „Благи обичаји“, али је узгред прилагођавао тадашњој омладини и у њој су објављене

БЛИЗНАКИЊЕ

У једној шуми у близини Москве може се видети необично дрво. Његов горњи део као да је секиром одрубљен; по свој прилици се за то постарио гром. Али, дрво се није осушило; на његовим побочним гранама израсле су две младе јеле које изгледају као зелене близнакиње.

ДОСИТЕЈ

АУТОР ПРВЕ НАШЕ КЊИГЕ О ЛЕПОМ ПОНАШАЊУ

често само парафраза написаних правила. Јер правило му је било само подстицај да даље наставља из своје главе. Тако се оригинал понекад само назире у његовом преводу, а Доситеј исказује оно што он мисли и жели.

Доситеј је „Благе обичаје“ почео писати, односно преводити, у далматинском селу Главно 12. априла 1770, а завршио их је у Скрадину 25. јуна исте године. У десет глава он је разврстао и сажетим речима обрадио поуке о учтивости и лепом понашању. У њима има пуно аргумената против невероватне запустелости и подивљалости друштва коме је књига била намењена.

Аутор превода наводи да је „Благе обичаје“ превео са грчког, али су каснији истраживачи корена ове књижице дошли до података да је она први пут била штампана још 1528. године у Антверпену јер је веома слична са трактатом Еразма Ротердамског за Хенрика, сина Адолфа, кнеза од Вере. Дело је прво било написано на латинском, а затим је преведено на старогрчки и новогрчки. Књижица је била веома популарна па се користила и као уџбеник у грчким школама.

Отуд се десило да је Доситеј „Благе обичаје“ превео из ђачког рукописа јер је и он ову књижицу учио у школи.

Веома је занимљив део бонтона упућен тадашњој омладини о конверзацији и о односима у друштву:

— Или стојиш или седиш, чувај се, немој звиждати или попевати, прстима ударати о

трпезу или ногама о патос или ноге љућати како мала деца чине.

— Премного чувај се очима намигивати, или ти бечи-

ти очи, као помагни (што) чине; обрве нити уздижи нити спуштај; образе не надимај и уста не угризај и не искривљуј...

— Штогођ твориш или говориш, веселим и кротким образом твори и говори.

— Немој зубима шкрипати и бешчино растезати се зевљући и руке растежући и све тело, како мачка, протежући, и ки(ј)ајући немој чинити хуку и буку, како инорати сељаци или чобани.

— Варварски и махнити обичај јест, кад други спава, лупати или, кад остали седе, шетати, у вријеме слушања говорити; само старешини је то невозбрањено и учитељу у школи пред ученици седи и ходити кад му драго.

— Комору или келију, у којој спаваш и пребиваш, не држи непочишћену, и хаљине и другу робу не остављај разметнуту тамо-амо; и знај да је пре(д) другима срамно

јест свлачити се и облачити се, чешљати се и умивати се и не излази из своје кама-ре у спаваћој капи.

— У вријеме зимно, кад се гријеш при огњу, ако ко постарији дође, устани да он седе, али ми млађи, измакни се и учини му места...

— Кад ти се где догоди седети при ватри и ако се што к јестију справља, сирјеч вари, не нагибај се гледати што је у лонци, нити испитуј...

— Кад гди буде потреба седети, гледај какав је обичај места, зашто како у талијански мести смешна ствар јест с прекрштенима ногама седети, тако у турском месту замерно јест столац искати.

— Кад при трпези седиш јести, не наслањај се на трпезу гигајући се и не бечи очи по свој трпези и по тањирима који су пред други-

ма и не наслањај се на онага који је до тебе.

— Фацолет (марамуцу) на путу не носи у руку, нити држи да је крај фацолета по-мољен висећи из џепа, или

из њедара, да се види како је шарен.

— Без нужде не говори језиком који добро не знаш, и разговарајући не употребљавај речи дебелих и замршених, но по обичају учених људи слаткоречиво и кратко...

— И писмо кому шаљеш, прочитај га два или три пута прије него га запечатиш, ако је што погрешно да поправиш, зашто многократ оно што нам се чини лијепо, мало по час познајемо да је ружно и неисправно.

— Шалећи се некому не наругај се и кога видиш да се нависоко држи и да је те-гофан, нимало с њим немој се шалити, јер ће примити шалу за истину.

— Ти, учениче мој, свако-му одај пристојан поздрав. Ако ли теби тко не сотвори оно што јест дужно, никад не замери нити истражуј кога другог, но ти старај се учинити што је к твојемој поштењу, а остале остави нека се сами за се старају.

— Сваки пут добро јест много слушати, а говорити

мало, а за највише, кад му-дрији и старији говори, та-дај ниједну реч не прогова-рај, кромје велике нужде или, ако ти они што запове-де, говори с понизностију, накратко што више можеш.

— Немој се обвесељавати у срамном шаљењу и бес-тидном и шалећи се, колико више можеш чувај благо-образије и чест. Као што сме-шно говориш, с оштроуми-јем и с мјерностију поштено и слатковидо говори и, возбудивши другога на смех, ти не смеј се, да ти не реку да сам себи свираш.

— Кад видиш на кому ка-кву ману телесну, не гледај у њу чудећи се и питајући од кад му се то догоди и како.

— Кад ти се тко наруга, или те опсује речима лајател-нима, не само немој се ра-срдити, него јоште, колико више можеш, весело лице по-кажи као једну шалу прима-јући његово удејање. Зашто не марши за непријатеља ла-јање, њега си посрамно а себе општено. Ако ли те други принуде на омштени-је, ти им ведрим лицем одго-вори: „Није потреба магаре ногом ударати, ако нас оно удари“.

— Кад се с ким здружиш, прије него га савршено по-знаш, не откри му тајну сво-ју да те после не потеже за нос...

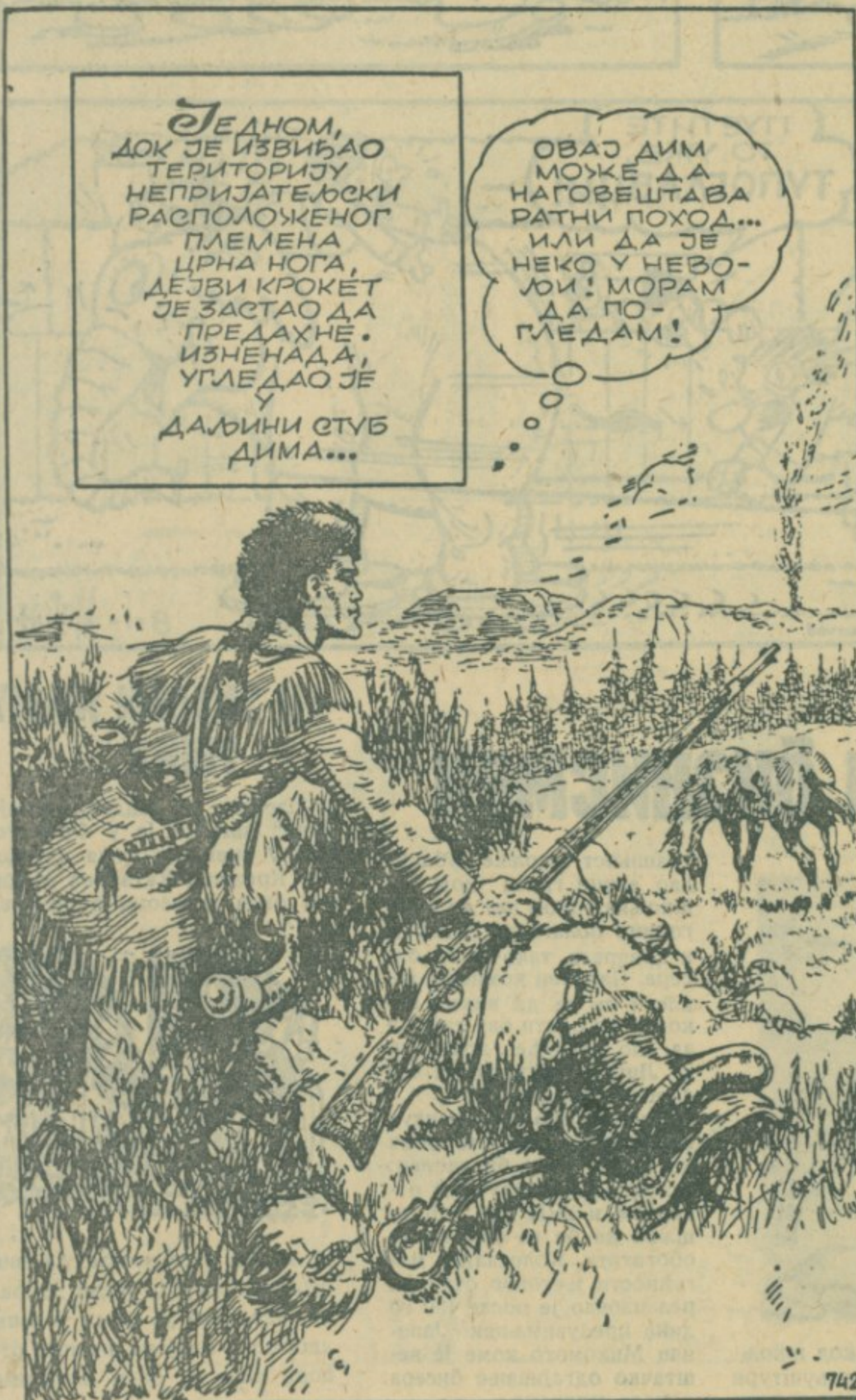

— Срамна ствар изски-вати јестија и заповедати да се брзо носе. Сол не узимај прстима, но крај ножа отари с пешкиром и тако служи се...

Одломци које смо цитира-ли најкарактеристичнији су, иако Доситеј није занемарио да превео или напише и друге ситније ствари. Књи-жица нам је открила и једну Доситејеву жељу:

— Дакле здравствуј и стар-ца Хоповца не заборављај!

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

КЛИНИКА ЗА РАКЕТЕ

У граду Њувоку, у Оха-ју, подигнута је пре две го-дине једна чудна клиника — центар у коме се лече болесне ракете. У њему ра-ди 2.500 стручњака за ра-кете који примају „оболе-ле“ ракете, прегледају их, лече и враћају на дуж-ност. Утврђено је да има двадесет осам „болести“ од којих ракете најчешће пате. Раније су се мање-више све „оболеле“ раке-те уништавале док се сада успешно поправљају па ни је тешко увидети значај оваквог центра. Стручњаци верују да захваљујући то-ме неће се више дешавати да ракета откаже пред са-мо узлетање, као што се то догодило прошле годи-не у октобру.

Сашиурн долази у помоћ

ЦРТА И ПИШЕ Ђ.ЛОБАЧЕВ

У ОКУЛАРУ ПЕРИСКОПА, ЦАМАЦ СЕ ЧАС ПОЈАВЉИВАО, ЧАС НЕСТАЈАО У ТАЛАСИМА.

КАПЕТАН ЈЕ ПРИШАО ПЕРИСКОПУ.

ШТА ЈЕ ОВО? НАВИГАТОРЕ, ГДЕ СЕ ТАМНО НАЛАЗИМО?

ПЕТ МИЛА ОД КВАДРАТА 3-АС-2!

НАРЕДИТЕ ИЗРОЊАВАЊЕ!

ГДЕ ТАМО НЕМА НИКОГА!...

ДРАГАМ ЈЕ ОКОЧИО: МИРО, УСТАНИ! СПАСЕНИ СМО!

КАПЕТАНЕ! У ЦАМЦУ СУ ДЕЧАК И ДЕВОЈЧИЦА!

DONNER WETTER! ОТКУДА САД ОНИ?

НА КО-МАНДНОМ ОДЕЉЕНУ ЗАЗВОНИО ЈЕ ТЕЛЕФОН. ДЕЖУРНИ ЈЕ ДАВИО ДА ЈЕ РАДИО-ЛОКАТОР ОТКРИО ЦАМАЦ У КВАДРАТУ 3-АС-2.

ТО СУ НАШИ. ДАЛА ИМ ВЕРА! НЕГО... ШТА ДА РАДИМО СА ОВО ДВОЈЕ?

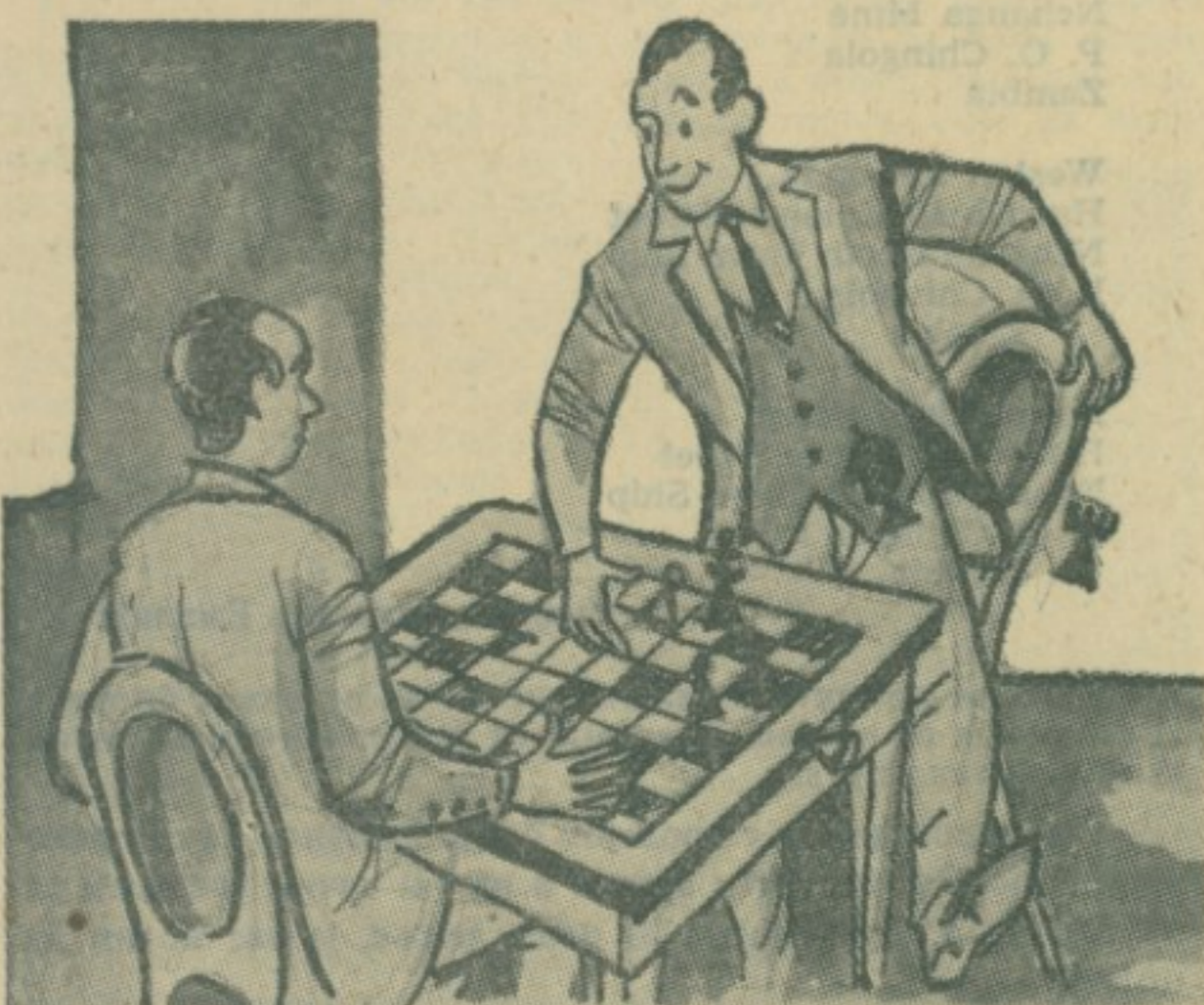
ИДЕЈА НИЈЕ ЛОША!

САМ ГОСПОД БОГ НАМ ИХ ЈЕ ПОСЛАО. ОНИ ЊЕ НАМ ПОСЛУЖИТИ КАО ТАОЦИ.

742

РЕМИ ПАРТИЈЕ

На великим шаховским такмичењима највише партија завршава се нерешено — реми. То се некад дешава у раној фази игре некад, пак, у завршници кад је позиција изједначена или сувише компликована да би се играло на победу. По шаховским правилима партија је реми као последица: реми позиције, вечитог шаха и пата. У историји шаховских такмичења има много занимљивости везаних за нерешене партије.

РЕМИ А ЛА ТАЈХМАН

Тајхман је спадао у елиту светског шаха. Али, имао је једну ману: бескрајно је волео удобност која се граничила са лежерношћу. Рвачка утакмица, добра чаша вискија или цигара „вирџинија“ често су га привлачили више него мукоутрно вишечасовно надношење над црно-белим пољима. У једној меч партији са Семишом одиграо се једанствен случај. Партијери тек

што су изашли из отварања, одиграли су 15 потеза, и борба је тек предстојала. Семиш је био уверен да стоји боље и размишљао је тражећи план за даљу игру. Тајхману то није годило, па је изненада устао и зауставио часовник. Затим је порушио фигуре и рекао:

— Доста је глупости, реми!
— Затим је журно отишао у циркус. А било је крајње време: рвачке борбе већ су биле на програму.

ИПАК РЕМИ

На турниру у Буенос Аиресу сусрет између велемајстора Тајманова и Решевског захтевао је готово стално присуство судије. У средини игре Решевски је предложио реми. Тајманов је одбио. После неколико потеза предлог се поновио. Партијери му је рекао да ће одговор дати пошто види његов следећи потез. Решевски је одиграо тражени потез и онда му је Тај-

манов саопштио да прихвата реми. Следило је изненађење јер је сада Решевски желео да се игра даље. Затражена је интервенција судије. Његова одлука гласила је да се игра мора наставити. Тајманов је био на реду да се замисли и пошто је повукао потез, Решевски је дошао до речи. Саопштио је да је спреман да призна партију за реми. Борбено расположење у коме се кратко време нашао Тајманов попустило је и реми је најзад закључен.

КРИТИКА ДОКТОРА ТАРАША

На Међународном турниру у Петербургу сусрели су се Аљехин и Јановски. Партија није била важна за Јановског јер он није имао реалне шансе да се пробије у горњи део табле, али су Бернштајн и Рубинштајн од овог сусрета

много очекивали: у случају победе Јановског они би се на табели изравнали с Аљехином. Мада је иначе био познат као играч агресивног стила, Јановски је ову партију играо на реми, па се сусрет тако и завршио. Ево како је овај реми прокоментаришао др Зигберт Тараш:

— Пошто су за исход партије Аљехин — Јановски били заинтересовани конкуренти Аљехина, Јановски је био обавезан да игра пуном снагом. Да ли је Јановски испунио свој турнирски дуг остало је да пресуди шаховска јавност.

ИЗГУБЉЕН РЕМИ

Турнир организован у Карлсбаду 1911. године ближио се крају. Имао је 26 учесника који су играли осам часова дневно. Прво место је пре краја обезбедио Тајхман захва-

љујући великој моралној подршци градског светника Тица који му није дао да олако ремизира. За друго место се водила борба између Рубинштајна и Шлехтера, па се с правом очекивало да ће овај последњи своју партију с Левенфишом играти на све или ништа. Био је то сусрет у претпоследњем коду који је после 30 потеза игре донео равноправну позицију. Очекивало се склапање ремија, али је Левенфиш изненада изгубио пешака, а доцније и партију.

После партије изненађени Шлехтер је упитао Левенфиша: — Зашто ви мени нисте предложили реми? — Одговор је гласио: — За вас је исход ове партије имао велики значај. — Дијалог је закључио Шлехтер: „Да сте ми предложили реми, ја не бих могао да га одбијем.

НА РАЧУН ШКОТЛАНЂАНА

Једног пијанца који је направно изпред извели пред један лондонски суд:

— Од кога сте добили ову боцу алкохола због које сте изгубили разум?

— Од једног пријатеља Шкотланђанина.

— Две фунте казне више што је покушао да превари суд — додаје судија љутито.

АВИОН ОД ПЛАСТИКЕ

На другом салону лаке авијације који ће се ове године одржати у Кану главну атракцију представљаће туристички четворосед цео покривен специјалном пластичном масом. Авион је конструисала једна француска фирма.

МАЛА ЗООЛОГИЈА

● Рак се не креће увек напред. Кад плива он се заиста креће назад, али кад угледа плен устремљује се — напред.

● Камелеон може истовремено једним оком да гледа испред себе и увис, а другим назад и доле.

● Змије спавају отворених очију мада имају трепавице, покретан капак тако да би могле да спавају као и друге животиње затворених очију. Друга је ствар с рибама. Њихове очи нису ничим покривене — оне немају очне капке.

● Не само камиле и антилопе и жирафе не могу дуго да издрже без воде. Камиле могу да угасе жеђ и сланом — морском водом.

● Сова не може да окрене главу за 180 степени.

● Кукавица не подмеће своја јаја у друга гнезда из небриге или лењости. Она не може да изведе птице јер јаја не снесу у кратком периоду као друге птице, већ једно по једно с великим временским интервалима.

● Риба моруна испушта глас који подсећа на јако и гласно сиктање.

● Слоњ веома добро плива и препливава широке реке. Он може и да цео зарони у воду остављајући на површини само вршак сурле. Слоњ је веома окретан и покретан. Он може да трчи брзином од 20 километара на час и одлично се пење уз планину.

»Мајка све деце«

Кројачица Клара, сићушна жена из Прага, била је на смрти. Поред ње у углу бараке се дела је њена кћи Ели, држећи мајку за хладне руке. Налазиле су се у једном концентрационом логору у Пољској. Девојчица није била свесна ситуације у којој се налазила њена мајка. А кад су однели мајку, остала је и даље са ма у углу плачући.

Том детету је било тешко одредити године. Можда јој је било шест, а можда и више. Али прерано истргнута из топле родитељске куће, она се скоро није ни развијала.

Кад је пао мрак, жене уморне од напорног дневног рада, полегале су по простртој слами бараке. Само, једна међу њима није спавала. Она је чекала да друге жене задремају и да она оде до мале Ели. Полако пазећи да не нагази неку од жена стигла је до Ели. Пружила јој је руке и узела је у наручје. Мада дете није разумело нијед-

ну реч ипак је схватило да неће бити само и приљубило се уз жену.

Била је то Марфа Осиновна, која је пре кратког времена стигла у логор. Добра жена почела је одмах да прикупља децу која су остала без мајке. Ускоро су је сви познавали и звали Ма. Када је малој Францускињи Симон умрла мајка, она је једноставно пришла Марфи и рекла: „Госпођо, могу ли да останем с вама. Бринућу се за малишане, нићу по воду и...“ Мада је Марфа није разумела, ипак је схватила шта она жели.

Отада, чим би која мајка предосетила да долази најгоре позивала је Марфу. Пружајући јој измршавеле руке говорила би неразумљиве речи али Марфа је знала да су то речи молбе и захвалности. И гада је Марфа обично одговарала: „Све ће бити добро, само морамо бити стрпљиви“.

Немци нису давали никакво следовање за децу.

Одрасли и они који су могли да иду на рад добијали су сто грама хлеба са струготицама и пола литре неке чорбе. Мајке су одвајале за децу све што су имале, али и поред тога деца нису често могла да спавају ноћу. Плакала су и тражила да једу, трајајући ручицама надувене стомаке.

Марфа је сваког дана одлазила од бараке до бараке и тражила за децу неке отпатке. Она је то сакупљала у једну мараму.

Ограда од бодљикаве жице одвајала је женске логоре од мушких. Једног дана, враћајући се са рада, Марфа је пришла оградни повила „Ако међу вама има Руса, помогите деци“.

Због овог поступка била је кажњена. Једна Немка јој је корбачем од плетене жице ударила 25 батина. Марфа је то поднела мирно. И кад се вратила окрвављених рамена у барак, мала Симон видевиши крв почела је да плаче. Марфа јој се осмех-

нула, али то није било довољно, морала јој је објаснити.

— Знаш, тражила сам хлеб за децу.

Тек тада се Симон уморила.

И пошто су сазнали за „мајку све деце“ мушкарци су почели да бацају хлеб преко оградe. Међутим, то је било скопчано са доста ризика. Ноћу је Марфа одлазила до оградe и пузећи сакупљала бачени хлеб. Међутим, светлост рефлектора је прети-

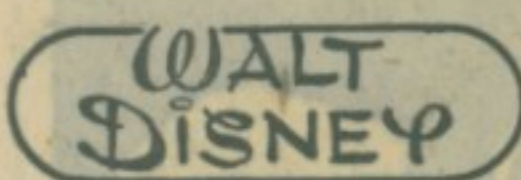
кој прилици придубљеној уза земљу. Одмах је обавештен митраљезац који је ступио у дејство.

И деца су чекала два дана. Била су узнемирена и плакала би. Али пошто се Марфа није појавила ни трећег дана Симон је узела мараму — једино што је остало од мајке све деце — и пошла по баракама. Нечујно би прошапутала: „Госпођо, они више не могу да чекају дајте мало хлеба“.

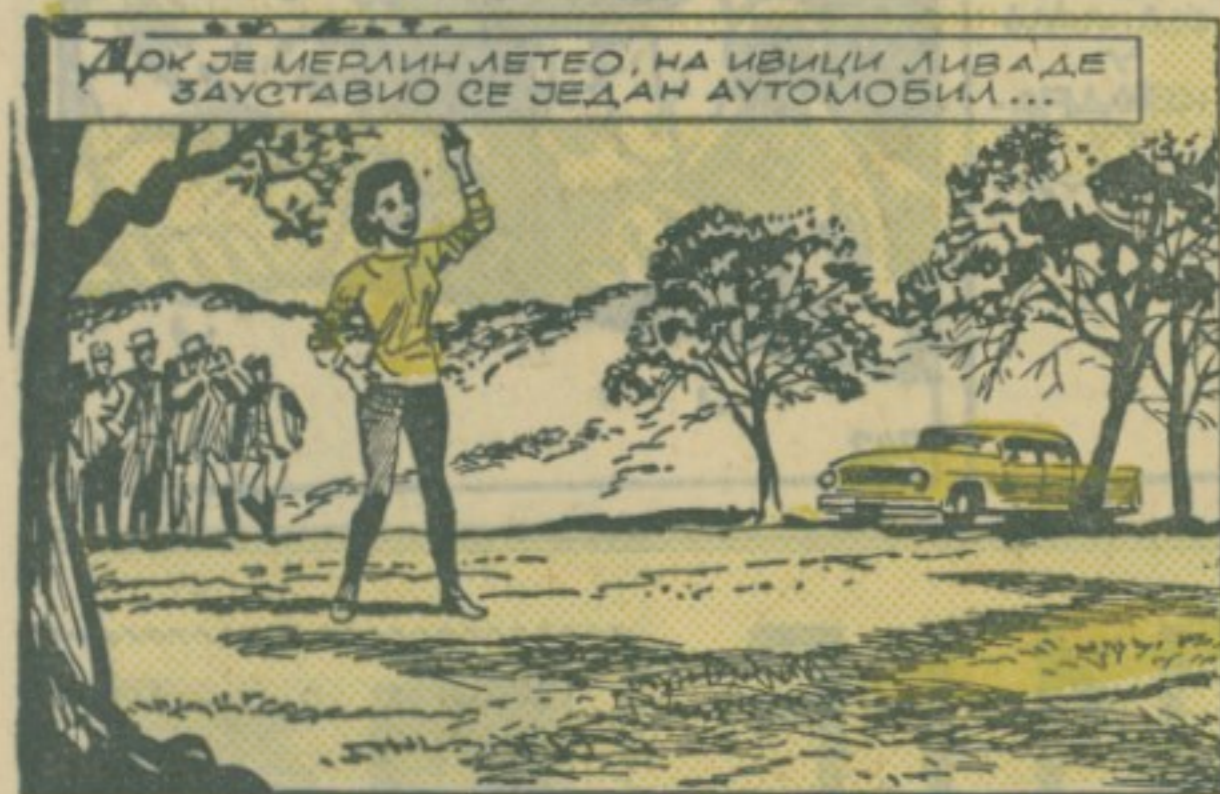
Жене су храниле децу више од недељу дана, а затим су стигле совјетске трупе. Симон је као одрасла пришла једном официру и почела да му нешто прича. Одмах је позван тумач и затим јој је он рекао:

— Деца ће одмах бити смештена у болницу. А сад нам нешто испричај о „мајци све деце“.

Неколико часова после тога, војници и официри изашли су иза жичане оградe и минутом ћутања одали последњу пошту свим пострадалим а нарочито „мајци све деце“.

МАЈМУНСКИ СТРИП

Тисна читалаца

Драга редакцијо,

Ваш лист редовно пратим већ 9 година тј. откада сам научила да читам. Ја се дописујем са једним Замбијцем који ми је послао ове адресе да их дам својим друговима и другарицама. Одлучила сам да их пошаљем вама. То су младићи од 17 година, а дописивали би се на енглеском језику.

David Capes
Hut No E 1/13
Nchanga Mine
P. O. Chingola
Zambia

Twenston Hwale
Hut No D1/48
Nchanga Mine
P. O. Chingola
Zambia

Weston Musonda
Hut No 60 Kolonga Street
Nchanga North Town Ship
P. O. Chingola
Zambia

Protacials Mwenge
Hut No 36 Prince Street
Nchanga North Town Ship
P. O. Chingola
Zambia

Унапред захвална Емилија

Редован сам читалац вашег листа још од првих бројева. И сада када се налазим у армији са задовољством га читам и по неколико пута.

С обзиром да сте у прошлом броју најавили да се преко вашег листа може слати адреса и на тај начин упознати са друговима и другарицама из наше земље, ја вас молим да објавите и моју.

Дописивао бих се са друговима и другарицама који се интересују за фото и радио-аматерство као и са онима које занима спорт и филм.

Напомињем да се радио-аматерством бавим већ десет година и да имам личну радио-станцију преко које сам успоставио пријатељство са радио-аматерима из многих земаља са свих континената.

Љуба Маринковић
Врање — В. П. 8440/21

Ваш лист читам редовно. Он ме одушевљава. Нарочито ми се допадају занимљиве новости о достигнућима у науци и техници, којих у другим листовима нема много. Волим језике, па молим другарице и другове из земље и иностранства који желе да се дописују нека ми пишу. За кореспонденцију у обзир долазе следећи језици: немачки, бугарски, италијански, чешки, руски, пољски и српскохрватски. Водим забавну музику и филм, а мој хоби су путовања.

Са пуно захвалности унапред, топло поздрављам редакцију.

Драгиша Милосављевић
студент
КРУШЕВАЦ —
Косанчићева бр. 6

Чудотворна биљка племена ТАРАХУМАРАСА

могу у трку да улове зеца или дивокозу. Сви радови у пољу, скупови и светковине прослављају се играма којима је основа трчање. Најчуднија игра Тарахумараса зове се „параипари“. То је такмичење у трчању уз гурање дрвене лопте ногом. Трчи се у круг различитих димензија овичен камењем, дрвеним трупцима и — публиком. Боре се две екипе а број учесника у свакој креће се од 2 до 12. Више часова а неки пут и неколико дана такмичари гурају дрвену лопту ногом. Најстроже је забрањено да се лопта додирне руком. Побеђује екипа која прва стигне до циља.

Верујући да ће брже трчати многи учесници трке прибегавају традиционалној мађији. Једни стављају свице у косу а други пуше цигару натопљену крвљу корњаче и слепих мишева. Међутим, сви без изузетка живају чудновати кактус који отклања осећање умора и чини да тркач преваљује на најтежем терену по стотине и више километара без предаха. Пејотл је, дакле, допијег тркача Тарахумараса.

По прастарој легенди племена све биљке имају душу. Крили шири диван мирис да би излечио људе од болести и спасао их проклетства. На челу хијерархије биљних божанстава налази се породица кактуса „јикулус“ којима припада и пејотл. Тарахумараси га сматрају за брата близанца бога сунца Ноноругами, најмоћнијег од свих богова. По предању он је у древна времена претворио свог брата у биљку да би овај лечио људе.

Многобројна испитивања која су последњих година извршили биохемичари показала су да пејотл има заиста изванредно дејство на организам. Он врло брзо парализује осећање глади, жеђи или умора, враћа снагу исцрпљеном телу и изазива визије у боји неопишане лепоте. Иначе сам укус пејотла је отужан и кисео, а вишедневно уживање праћено је главобољама.

Кактус јикулус се не среће у Сијери. Сваке године десетак Индијанаца одлазе из свог краја у брда удаљена више стотина километара да беру пејотл. За месец дана колико траје ова експедиција Тарахумараси се по традицији хране пинолом, кукурузном течношћу. Чим стигну на место где има овог кактуса, наједну се пејотла и легну у траву опијени раскошним визуелним халуцинацијама. Затим тону у блажен сан. Сутрадан се пејотероси пробуде одморени и чини. Од тог тренутка брање „божанске биљке“ се не прекида. Сваки кактус се пажљиво узима између два штапића да не би био повређен и оштећен. Када се заврши берба, пејотероси се натоваре огромним корпуцама пуним разних врста пејотла. Они кажу да при повратку кактуси певају на њиховим леђима од среће што одлазе у планинске крајеве Тарахумараса.

Експедицију по повратку дочекују са највећим слављем. Врачи приређују вишедневне ритуалне свечаности у току којих се према својој биљци понашају као према живом бићу. Они кактусима дају да пуше цигаре, нуде им разна пића и указују све почести. Пре свечаног плеса који траје целу ноћ, помоћници врача изгњече маљ кактус између два воденична камена и помешају екстракт са чистом водом. Окрепљујући напитак се у току целе ноћи даје у неограниченим количинама свим учесницима славља.

Занимљиво је да пејотл није токсичан и да се његовим уживањем не стиче навика као што је то случај са морфијумом после којег су потребне дуготрајне куре дезинтоксикације.

Воло је занимљиво како живе Тарахумараси. Поједине породице стављају у пећинама, удаљене и изоловане једне од других. Спавају на поду и премештају се с времена на време из хладних горских врлети у топлије кањонске дубине. Идеал сваког Тарахумаре је да постави сопственик више пећина и да се десетак пута годишње сели из једне у другу.

Тарахумараси су изванредно снажни, мишићави и лепо грађени. Њихово гвоздено здравље приписује се боравку у планинама, здравој и раз-

новарсној храни. Можда се на та храна и не би допала, али је она по оцени стручњака изванредно богата разноврсним хранљивим састојцима. Тарахумараси једу месо којота и вука али не избегавају ни гусенице, гуштерове и инсекте.

Тарахумараси лако подносе најжешће летње жеге и страшне зимске мразеве. Једна експедиција која их је посетила у њиховим горским врлетицама, посматрала је два играча који су уз звуке свирала и бубњева потпуно наги играли два дана и две ноћи на температури од шест степени испод нуле. Жене и деца су спавали на голој земљи без покривача и топлијег одећа.

ПОКРЕТАН СТАДИОН

Покретан стадион — дело једног шпанског пројектанта — биће приказан на међународној изложби проналазака у Бриселу. Стадион се састоји од серије стубова који приликом монтаже налажу један на други.

У краљевству сира

Од пре извесног времена у Паризу је отворен ресторан у коме се може поручити 150 врста сира. Иначе број сирева који се могу наћи у француској трговини прелази 300.

ЧИТА КАО ЛОВАЦ

Том Спенс, пољопривредник из Шкотске, дошао је на оригиналну мисао како да се ослободи зечева који су му правили велику штету на имању. Он је набавио једну читу из Африке и начинио од ње одличног ловца. Познато је да су чите најбрже животиње, с лакоћом прелазе и преко сто километара на час. Поред тога имају и невероватно добар вид: чита види зеца и на 300 метара, за трен ока га сустигне и убије. Том поступа са њом као са псом и свуда је води било да иде пешке или се вози у аутомобилу. Пре него што је пусти у лов, Спенс је оставио један дан без хране.

Чита (*Acinonyx jubatus*) је друго име за азијског гепарда који има дуге ноге и канце које се могу делимично увући. Позната је као најбржа животиња на растојањима већим од 400 метара. Гепард или како га још зову ловачки леопард

(*Acinonyx*) сједињује у себи одлике пса и мачке. Гепарди су као пси способни за брзо и дуго трчање, а изгледом подсећају на мачке. Крзно им је жућкасто са многобројним тамнијим пегама. Тело им је вишљасто, глава мала с кратким заокруженим ушима. Африка и југозападна Азија су домовине афричког гепарда (*Acinonyx guttatus*) односно азијског гепарда

кога у Индији називају „чита“ (*Acinonyx jubatus*). Гепард је права степска животиња која до хране долази не захваљујући својој снази већ издржљивости, брзини и лукавости. Најрадије лови антилопе. Гепард се може лако припитомити и истренирати за лов (ловачки леопарди). Азијски народи користе га за лов на антилопе, а у Индији за лов на црне јелене.

Цвет једног малог кактуса, бео и мек као памук, чини камениту и шљунковиту област Чихуахуа на северу Мексика необично живописном. То је једна врста кактуса (*Anhalonium LeVini*) која садржи опојни алкалоид мескалин а Индијанци га називају „пејотл“. Кад се унесе у организам стимулише очне живце, чини да ишчезне осећање умора и изазива раскошне визуелне халуцинације. Неки писци који су чули да пејотл подстиче стваралачко надахнуће узимали су екстракт овог чудотворног цвета. Француски песник Мишо створио је тако читав један поетски свет. Енглески писац Алдос Хаксли записао је једном да његова визуелна запажања после узимања пејотла достигну невероватну оштрину. Он даље сведочи да му је захваљујући мескалину пошло за руком да открије димензије и боје наслућеног богатства. Надреалистички песник Антонио Арто крестио је у земљу пејотла као на право ходочашће. Индијанци Тарахумараси упутили су га у тајне цветова који они сматрају божанским.

По Тарахумарасима добила је име цела западна област Сијера Мадре. Има их око 50.000 и представљају потомке становништва које је до шпанског освајања насељавало Нови Мексико. Они и данас верују да биљка пејотла, коју су подигли на степен божанства, лечи болести душе и крепи малаксалост тела.

Сложеница Тарахумараси је од речи тара, што значи нога, и хума што значи тркач, а заједно значе „човек који трчи“. Трчање је основно обележје овог необич-

Филм НЕВИДЉИВЕ СЛИКЕ

Бископска сала. На извесним местима гледаоци су се смејали, на неким су хутке пратили филм, да би се одмах потом читав дворана проломила од смеха. Давана је једна заиста смешна комедија. Па ипак су после представе гледаоци изашли из сале некако потиштени. Сви гледаоци.

Ево још једног занимљивог опита чији су резултати били брижљиво проверени. Излазећи из бископске дворане медаоци су у фоајеу попили

освежавајућих напитка за 40 одсто више но икад раније. А услови под којима је приказан филм били су као и увек: иста температура, иста влажност ваздуха... Шта је онда узрок?

У оба случаја узрок је исти. И веома занимљив. Ако се на филмску траку између два кадра филма који се приказује убаца само по једна слика која с радњом нема никакве везе, та слика промакне потпуно непримећена: гледаоци је не виде. — Ипак, да ли баш

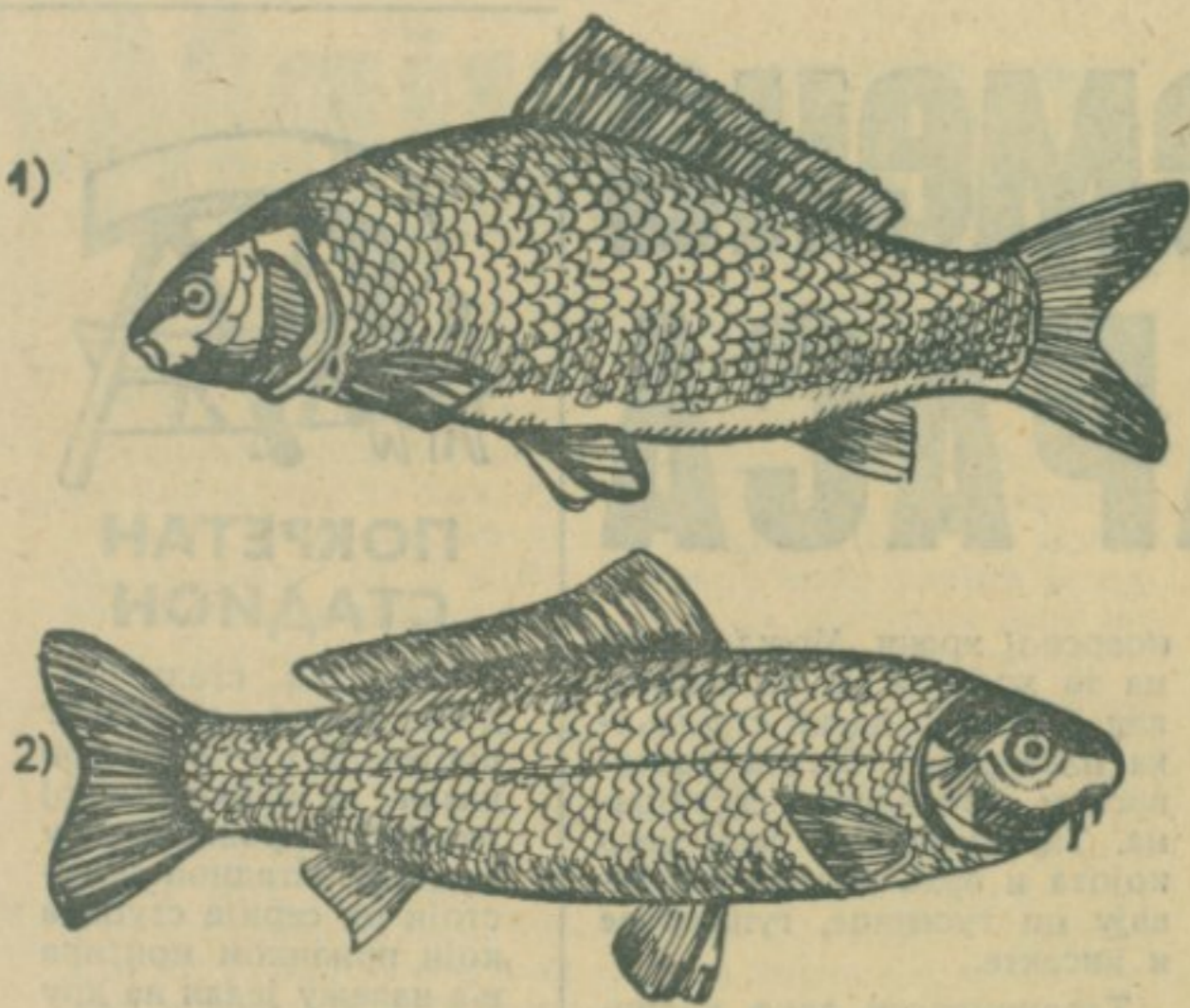
непримећена? — запитали су се они који у филмској уметности и техници непрестано траже нове путеве. Показало се да и та једна једина слика, мада промакне на екрану тако да је гледалац не примети, ипак утиче на њега. И мада је за време приказивања филма посматрач не види, центри у његовом мозгу је забележе.

У овој појави има још много непознатог и несхватљивог. Научници из разних области, међу њима и психијатри и психолози, проучавају ову појаву, поред резултате, расправљају о могућностима примене. А предузимљиви људи — као што се то догађало у историји проналазача — већ почињу да од тога праве послове.

За време прве од две представе које смо поменули, измешли су неких кадрова комедије биле су убачене слике страдања, болести, смрти. И мада их гледаоци нису видели, изашли су са представе потиштени. У другом случају били су убачени кадрови с рекламом: „Пијте кока-колу!“ И као што сте видели, реклама је имала успеха.

ПОПУЛАРНА ИХТИОЛОГИЈА — ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЖИВОТА РИБА

СВЕ О ШАРАНУ

РЕЧНИ ШАРАНИ: 1. ОБИЧНИ САВСКИ ШАРАН; 2. ДИВЉИ ДУНАВСКИ ШАРАН, ЗВАНИ „ОКЛАГИШАЈ“

Шаран је наша најпознатија риба, толико честа и обична да није потребно да га посебно описујемо јер га код нас свако познаје. Ко је икад бацио удицу, свакако га је уловио, ако га није уловио сигурно га је видео на пијаци или на тањиру пред собом. Баш зато што је тако познат, изнећемо о њему само неке мање познате занимљивости.

Да почнемо од његовог имена. Реч „шаран“ нема никакве везе са речју „шарен“, како би се због сличности могло да претпостави. Шаран уопште није шарен, него сиво златножуте боје. Према најновијим истраживањима „шаран“ је татарско-монголског порекла а треба да значи „риба тамне боје“, „жута риба“ или „риба која живи у блату“. Прави завичај шаранов налази се у средњој Азији, у крајевима око Каспијског и Аралског мора, управо тамо где су живела номадска племена поменутих народа од којих смо то име примили и ми. Међу Словенима шарана зову тим именом у југоисточном делу Украјине, затим Бугари и ми, а сви остали Словени зову га по латинском имену „карп“. Зар то не указује и на

пут којим је шаран дошао у наше крајеве?

ШАРАН ПУТУЈЕ СВЕТОМ

Можемо лепо пратити кроз историју како се шаран ширио и насељавао у разним земљама. Истина, у Европи га је било још у праисторијско доба, што потврђују пронађене кости у „сојеницама“ (кућама на кољу) на швајцарским језерима. Међутим, за време леденог доба, када су се заледиле све реке а и језера нестало је у Европи шарана, који воли топлу воду. Задржао се у Средњој Азији, притокама Каспијског мора, а нарочито у Аралском мору, односно језеру у Туркестану, које је и данас пуно шарана.

Вода овог језера је плитка и топла што шарану нарочито прија. Затим је ова риба прешла у притоке Црног мора у само море па је тако стигла и у Дунав. Већ у време првог природњака Аристотела, који га је добро познавао и описао, шаран је насељавао воде Дунава. Али, у осталом делу јужне Европе није га било. Овамо су га пренели Грци и то Кипрани. Од Грка су шарана преузели Римљани, који га нису много волели, али су га ипак држали у малим риба-

цима. Они су га проширили даље по Европи. У средњем веку нарочито много је гајен у рибањацима католичких манастира јер шаран и данас важи као посно јело. У Englesку је шаран стигао године 1524. заједно са ђуркама хмељом и пивом, а у Балтичке и друге северне земље тек почетком XVIII века. Пресељен је такође и у Америку, где добро успева, али није освојио нарочите симпатије. Тамо га сматрају мање вредном рибом па га слабо лове, а још мање једу.

Свој победоносни пут по свету шаран ни данас није завршио. Тако је пре десетак година пренет у Израел, где у рибањацима успева одлично. Док се код нас у рибању по хектару добија нешто преко хиљаду килограма шарана, у Израелу се одгоји по десетак хиљада килограма. Последњих година насељен је у Индонезији где даје управо нечуване приносе који и по неколико пута премашују оне у Израелу. У најновије време шаран је пренет у Африку и насељен у неким афричким земљама.

„ВОДЕНО ПРАСЕ“

Није тешко погодити зашто се човек трудио да насели шарана у својој близини. Од њега има велике користи: месо шарана је одлично за јело. Поред тога, врло је плодан, брзо расте, лако се гаји и добро гоји. У јелу није изабирљив, право је „водено прасе“. Природна храна су му црви, ларве разних инсеката, разна биљна храна, у рибањацима га тове кукурузом и другим житарицама.

Човек је — за своје потребе — одгајио и сам неколико врста рибањачких шарана. Један од њих је галицијски шаран са три реда великих кр-

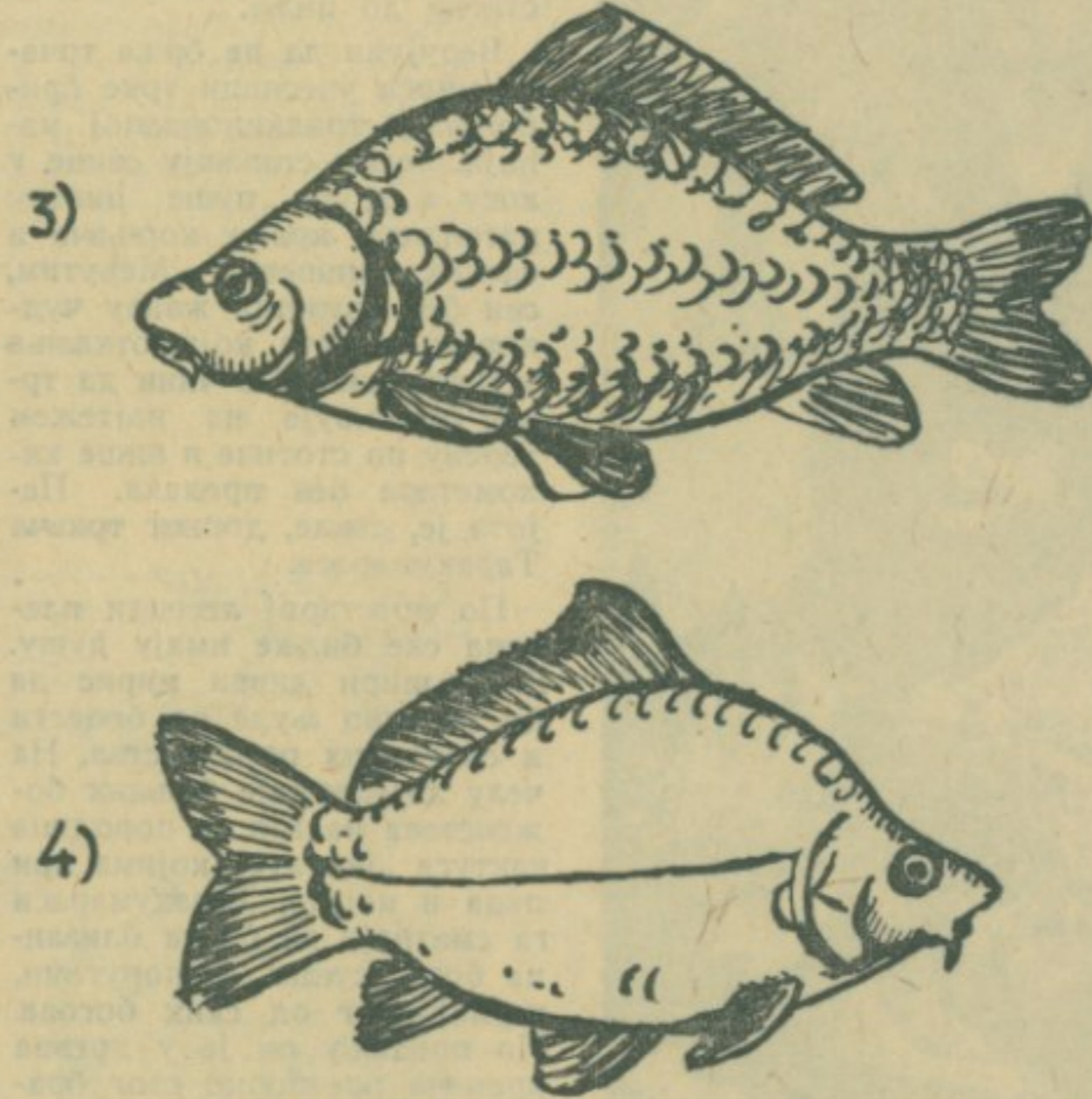
љушти, затим голи шаран или „шпиглер“, који уопште нема крљушти, па лужички, франачки, ајшгриндерски шаран итд. Код рибањачких шарана је важно да имају кратко а широко тело, дебела леђа и малу главу. У нашим отвореним водама живе две врсте шарана. Један је обични савски шаран, а други ређи, дивљи или дунавски шаран, који се истиче дугачким телом па га рибари зато зову „оклагиташ“.

Шаран стоји на челу велике породице мирољубивих риба. У породици шаранских риба, ципринида спадају: караш, лињак, мрена, бузов, јез, црвенперка, деверика, бодорка, кркуша и цео низ ситних белих риба. Све те рибе воле

топле воде, за разлику од пастрмских риба, салмонида, које живе у хладним планинским водама са доста кисеоника.

Шаран је риба која воли друштво, живи у јатима. У јесен потражи дубоко, мирно место у реци, где залегне да у полусну проведе зиму. Такво место зове се „кртог“. Највећи досад познати шаран уловљен је у једном швајцарском језеру. Био је дуг метар и по тежак 45 килограма.

О плодности шарана причају се читава чуда. Женка од три килограма има преко 700.000 зрнаца икре. Да нема многобројне непријатеље, за неколико година било би га у нашим водама више него воде.

РИБАЊАЧКИ ШАРАНИ: 3. ШАРАН СА ТРИ РЕДА ВЕЛИКИХ КРЉУШТИ; 4. „ГОЛИ“ ШАРАН УОПШТЕ НЕМА КРЉУШТИ

ДОБРОЋУДАН АЛИ ЛУКАВ

Као што је речено шаран је мирољубива и доброћудна риба, али то не значи да је глуп. Напротив, он је врло паметан, по потреби лукав, окретан и врло борбен. На пример, ако се нађе окружен рибарском мрежом он ће настојати да све могуће начине да пронађе неки излаз из ње. Прво ће покушати да се провуче испод мреже или са стране, а ако у томе не успе, покушаће да искочи из мреже. Кад му ни то не пође за руком, он ће наћи неку рупу на дну воде и ту ће завући главу у муљ, тако да ће мрежа прећи преко њега.

Због тих својих особина шаран је одлична спортска риба. То најбоље знају они који су га ловили. Пецати шаране је право уживање и задовољство. Ту се увек поставља питање ко ће кога преварити: риболовац шарана или шаран риболовца. Мамац узима врло опрезно, када га риболовац ипак успе да качи, шаран се одлучно бори за живот и слободу па неретко риболовац остане на свој велики јед, кратких рукава. Поред тога шаран је снажна риба. Рачуна се да је два-три пута јачи од других риба исте тежине. Шаран тежак килограм кажу стручњаци, јачи је од штуке која тежи четири килограма. Зато пецање шарана захтева посебну вештину.

У нашим рекама има још доста шарана, међу њима и крупних. Они код нас чине скоро три четвртине улова свих слатководних риба заједно. Још ће их више бити кад буду многобројне стајаће воде, баре и мочваре претворене у рибање и полурибњаке, као што је то већ учињено у неким земљама, на пример у Чехословачкој, где рибњака има на хиљаде.

ПОДВИЗИ ПАСА СПАСИЛАЦА

Спасвање настрадалих на снежним висинама данас се не може замислити без нарочито дресираних вучјака. Ти изванредни пси не знају за умор и хладноћу, не осећају повреде, имају њих помоћу којег откривају човека испод 15 метара дубоког слоја снега и рефлексе који им омогућавају да дејствују мушевито.

На дан 15. маја 1965. године, лавина од пет милиона кубних метара снега однела је 30 туриста који су се сунчали на тераси једног хотела недалеко од Гармиша. Усов се није зауставио читавих 400 метара. Одмах је алармирана жандармерија у Гармишу. Пола часа касније недалеко од места несреће спустио се војни хеликоптер. Још док је лебдео изнад тла, из њега је искочио вучјак и полетео као стрела према усову. Почео је да гребе предњим шапама. Дотрчали су спасиоци и испод метар и по дебелог слоја снега извукли младу жену. Тог дана у пратњи алпских ловаца трагала су истовремено још три вучјака. За кратко време они су спасли гушења 19 људи.

Само три месеца касније догодила се у Швајцарској драма на брани Матмарк. Огроман комад глечерског леда од лomio се и понео са собом 120 радника. Само захваљујући овим псима спасена су 32 унесрећена.

Швајцарска је прва земља која је организовала службу такозваних усовских паса. После колебања између бернардинаца и вучјака, 1950. године изабрани су ови последњи. Они су атлетски снажни, нарочито су им шапе јаке, и поседују ненадмашни њух и рефлекс. Данас је на целој територији Швајцарске довољно окренути број 11 на телефону па да се служба спасилаца стави у покрет. Она располаже са преко стотину обучених паса.

Усовски пси дресирају се више од годину дана. Ево како: људе с боцама кисеоника затрпавају испод снега дебљег од једног метра, а пси их морају пронаћи за време краће од једног часа. Посао трагача се из дана у дан отежава на тај начин што се људи затрпавају постепено на све већим удаљеностима од места са кога пси полазе. Последњи испит је најтежи. Пас мора да пронађе затрпаног на дубини од два метра испод снега и то — у дрвеном ковчегу.

Техника спасавања пострадалих од лавине до танчина

је разрађена. Чим се догоди несрећа спасиоци и њихови пси се пребацују авионима, хеликоптерима или избацују падобранима на место удеса. Прво правило спасавања гласи да се не сме избрисати ни најмањи траг, нити је дозвољено да се снег на месту несреће премешта или нагомилава. Чим пас наиђе он почне да њушка, трчкара лево-десно а кад залаје и загребе шапама по снегу то значи да је је дан људски живот спасен.

Стручњацима још није јасно да ли пас открива унесрећене само захваљујући њуху или то постиже и помоћу својег шестог чула. Примећено је да пси осете присуство господара чак и онда кад се налази изван домаћаја њиховог чула мириса. Значајно је и то што пас почне да њушка тек када претходно, захваљујући неком другом чулу, открије место несреће. Најбољи лавински пси успевају да осете настрадале чак и испод слоја од 15 метара снега. Пас швајцарске армије Гали III спасао је 1939. године за мање од једног часа четири смучара испод ледене коре која је местимично била дебела 15 до 17 метара. Само три године касније пас Кристина је за 28 минута спасао 28 затрпаних војника једне швајцарске патроле. Када су Кристину, у знак награде што је спасла све затрпане војнике поунудили кобасицом, она се нервозно отргла и отрчала до подножја лавине. Почела је да лаје и копа шапама. Зачуђени спасиоци су пришли, разгрнули снег и открили још једног настрадалог, цивила који је својом непажњом покренуо лавину.

Улога лавинских паса у спасавању затрпаних је нарочито значајна због тога што човек не може дуго да издржи под снегом. Често се угуши већ после 15 минута, а никада не остане у животу дужи од два часа.

ЂУРАН ОД 50 КИЛОГРАМА

На нашој фотографији види се чувени енглески дизајнер терета. Он је „пробаво“ дизајне терета на недавно одржаној Међународној изложби живине у Лондону подизањем најтежег закланог ђурана. Овај је тежио ни мање ни више него педесет килограма.

Пчелама прети незапосленост

У Бугарској су пчеле добиле вештачке конкуренте. То су мали електрични апарати, тешки свега 450 грама, који погонску снагу добијају од малих батерија. Помоћу „вештачких пчела“ може се веома лако скупљати полевни прах са цветова парадајза, паприке и плавих патлиџана.

Прошло је већ неколико недеља од дана кад се над водом подигло једро и јахта запловила океаном. На њеној палуби — један човек. Сам је већ неколико седмица, сам ће бити још месец дана, сам, не рачунајући таласе

САМИ ПРОТИВ ОКЕАНА

Човек који није добро упознат с поморском вештином, јахтама и океаном не може ни да замисли шта значи бити сам на океану. Он не може ни да сања каквим се све опасностима излаже усамљени морепловац. Исход пловидбе зависи искључиво од човека: његовог знања, искуства, храбрости, издржљивости, вере у своју снагу. Човек који се одлучио на двобој са океаном мора бити одличан крманош и искусан морнар, спалажљив кувар и лекар.

Шта је гонило и гони људе да се сами отисну на океан? Разлози су разни. Једни су сасвим провидни: жеља да се добије нека награда, бекство од очајања и невоља у свакодневном животу и, најзад, трка за славом и популарношћу. Други су узвишени: тежња да се сопственим примером покаже да је човек јачи од стихиие ако је наоружан храброшћу и знањем. Ови одважни људи

проучавају сами на себи физиолошке промене које настају за време дуге и напорне пловидбе, истражују опасности које ће морска стихиија испречити пред бродо-ломнике и све оне који се без своје воље буду нашли сами на океану. Јер, сви ти „добровољци“ ухватили су се укоштац са океаном пловећи једрилицама, малим јахтама или сплавовима који су имали једну заједничку особину: били су без мотора.

Северни Атлантис с правом називају данас „Средоземним морем човечанства“. Преко њега води најкраћи пут између европског и америчког континента, то је најживља поморска саобраћајница на свету.

И баш са стихииом Атлантика човек се прво упустио у борбу. Први је био Данац Алфред Џонсон који га је 1876. године срећно препловио у источном правцу. После неколико година Атлантис су савладали појединачно, Американци Вилијам Ендријус и Џошин Лоулар.

Из Њујорка, Атлантис ситија, Бостона, с Њуфаундленда и Нове Шкотске, отишквали су се на океан један за другим одважни морепловци узевши курс према обалама Европе. Тај правац нису изабирали случајно: морепловци су веровали да ће их, ако их ветар изневери, Голфска струја — та велика „река у океану“ — однећи до циља. Јер, морнари тог времена нису заборавили необичан случај: бову коју је у њујоршкој луци буре откинула са сидришта, Голфска струја је за свега шест седмица донела до обале Ирске.

Из 19. века преокеанску штафету пренео је у 20. век амерички морнар Хауард Блекберн, који је два пута сам препловио океан. Први пут је 1899. године јахтом „Грејт Истери“ прешао Атлантис од Глочестера у Новој Шкотској до Глочестера у Енглеској. Другу пловидбу предузео је 1901. године јахтом „Грејт Рипаблик“, а правац му је био Глочестер у Новој Шкотској — Лисабон.

Први светски рат је за извесно време прекинуо маратонску штафету преко океана. Двадесетих година се, међутим, интересовање за „усамљену“ пловидбу преко океана поново пробудило. Но сада се правац пловидбе променио: од обале Европе према Америци. По правилу, морепловци су бирали маршрут у тропским географским ширинама: спуштајући се на југ до Канарских острва а одатле са североисточним пасатом и северном пресецају Атлантис океан.

Пловидба немачког спорског авијатичара Франца Ромера завршила се трагично. Он је 31. марта 1928. године на малом гуменом чамцу кренуо из Лисабона за Њујорк. После многих перипетија Ромер је препловио Атлантис, али када је већ прилазио обали наишао је ура-

ган. Не стигавши до обале, Ромер се утопио.

Године 1952. Атлантис је на тропским ширинама препловио Аден Бомбар. Он се на океан отиснуо у чамцу за надувавање који је назвао „Јеретик“, и на циљ је стигао после 65 дана. Готово истом маршрутом кренула је шалупом „Фелисити“ и прва жена — Ен Девисон. Три године касније, креће преко океана Бомбаров следбеник немачки лекар Ханс Линдман. Он је два пута прешао Атлантис. Први пут је кренуо од обала Западне Африке на домородачком чамцу — пироги издубљеном из једног стабла дрвета. После сто деветнаест дана пловидбе на једра срећно је стигао до Хаитија. Другу пловидбу Линдман је предузео следеће, 1956. године на малом гуменом чамцу. За 72 дана превалио је растојање од Канарских острва до Великих Антила.

У зони четрдесетих степена географске ширине Енглез Едвард Алкард на јоли „Темпрес“ препловио је 1948. године Атлантис океан од Енглеске до Северне Америке. У навигационом погледу тај пут је сложенији и тежи: курс је управљен против Голфске струје и западних ветрова.

Истим правцем, из Плимута, кренуло је истовремено 11. јуна 1960. године пет јахти: почела је права међународна преокеанска трка јахти са по једним чланом посаде. Прва је стигла у Њујорк јахта „Џипси Мот III“, којом је управљао 58-годишњи Енглез Френсис Чичестер. Занимљиво је да је сваки од учесника трке пловио својим курсом. Енглез Хауелс и Француз Лакомб пловили су курсом који се препоручује за бродове мале тонаже. Енглез Хазлер, да би искористио најпогод-

1. ЏОНСОН — 1876; 2. ЕНДРИЈУС — 1881, 1892; 3. ЛОУЛАР — 1891, МЕНРИ — 1965; 4. БЛЕКБЕРН — 1899, 1901; 5. АЛКАРД — 1948; 6. РОМЕР — 1928, МИЛЕР — 1928, ДЕВИСОН — 1953, БОМБАР — 1952, ЛИНДМАН — 1955, 1956; 7. КАНИНГЕМ — 1954; 8. ЛАКОМБ — 1963.

није ветрове, изабрао је најсевернији пут — готово уз обале Гренланда. Победник у овој опасној трци, Чичестер, препловио је 4.004 миља за 40 дана.

Нова преокеанска трка одржана 1963. године, у којој су учествовале 53 јахте, донела је нов рекорд. Победник ове трке, Француз Ерик Табарли, препловио је Атлантис за 27 дана 4 часа и 56 минута.

Године 1965. енглески једриличар Џон Ридинг прешао је океан на једрици „Морско јаје“ дугачкој свега три метра и 60 сантиметара. Једрилица је била толико мала

да су организатори преокеанске трке за 1963. годину одрекли Ридингу право да у њој учествује.

Добро је позната и пловидба четрдесет осмогодишњег новинара Роберта Менрија, који је кренуо из Фалмута у америчкој савезној држави Масачусетс и после 78 дана стигао у Фалмут на енглеском полуострву Корнвелу.

Пловидба усамљених морепловаца преко Атлантика не представља више сензацију мада ће увек бити подвиг. До 1. јануара 1966. године тај подвиг је изврло 39 одважних морепловаца.

Затодило се у... Затодило се у... Затодило се у... Затодило се у...

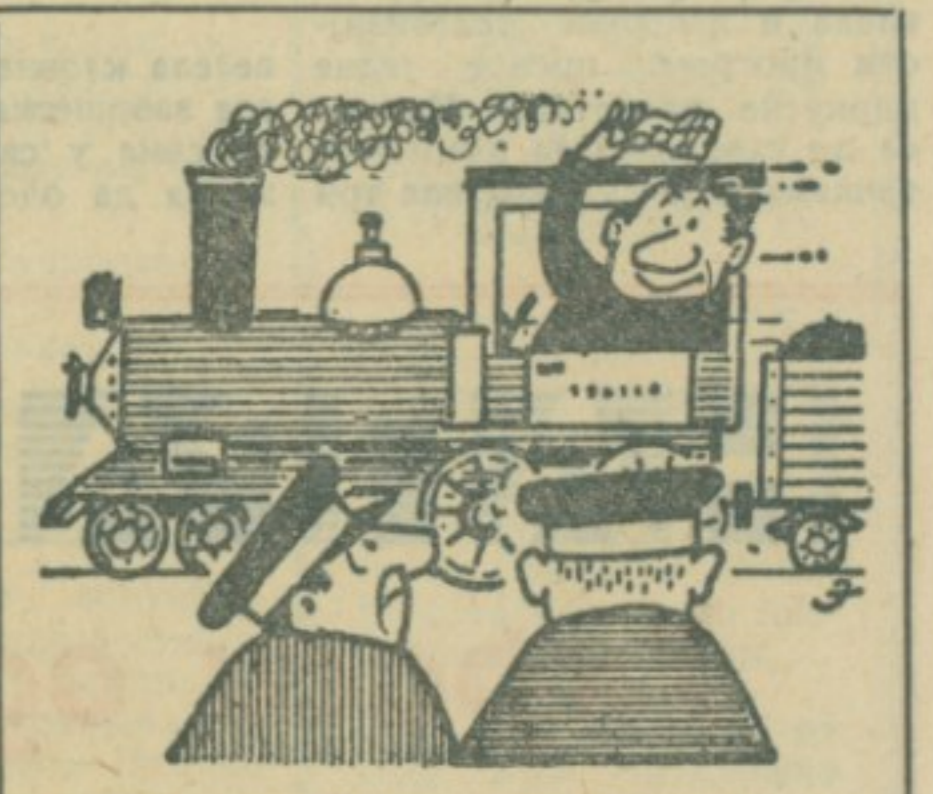
...Њујорку. За љубитеље животиња који су преврше запослени и не могу да одвоје време потребно за негу кућних љубимаца, неки предузимљиви индустријалац почео је да производи вештачке папагаје са уграђеним магнетофоном. Папагај понавља све речи које се пред њим изговоре и то на крештав, папагајски начин.

...Чикагу. После развода брака Марта Фру није дозвољавала свом разведеном мужу да дође и види њихова два заједничка пса. Мистер Фру се жалио суду и судија је донео пресуду: разведени муж има право да једном седмично, и то суботом по подне, узме псе и да их изведе у шетњу. Шетња сме да траје два часа.

...Кембриџу. Педесетогодишња Бренда Хорн исплела је од вуне хаљину за једну девет седмица стару кокицу којој перје уопште није израсло. Кокица у хаљини привукла је пажњу Брендиних суграђана и сада ова жена мека срца не може да се одбрани од сиљних поручбина за вунена оделца намењена животињама.

...Италији. Рикардо Морбиоли испунио је свој сан из детињства. Он се пет дана возио локомотивом од Милана до Венеције и обратно све док се једном саобраћајном службенику та локомотива, која није вукла вагоне, није учинила сумњивом. Тада је утврђено да Морбиоли никад дотад није управљао локомотивом.

...Бостону. Полиција је изненадила седамдесет шестогодишњу Едит Смит док је она, са изразом благостарамајке, спремила новогодишње пакетиће за своје, како је изјавила, многобројне познанике. У пакетићима су се уместо играчака и посластича налазиле опојне дроге и то у укупној вредности од 140 милиона динара.

...Мајамију. Четрдесет петогодишњи Џо Хармен одвео је своју нову познаницу у зоолошки врт и да би на њу начинио утисак покушао је да помилује једног лава. Сада Хармен лежи у болници где лекари покушавају да што боље излече његову унакажену руку. Једина му је утеха што га његова нова познаница редовно посећује.

...Бостону. Елтон Хемон испричао је недавно пред судом да он увек оставља свог пса у аутомобилу јер је само онда сигуран да му ни кола ни ствари у њима нико неће украсти. Хемон се нашао пред судијом због многобројних крађа ствари из паркираних аутомобила. Од тога је живео последњих пет година.

...Малаги. Дон Мигуел Франко сваког пролећа отвара своју школу у којој странци могу да науче како да се опходе према Шпанцима, а нарочито према Шпанљокма чији се обичаји и понашање знатно разликују од понашања и схватања осталих Европљаника. Најмање успеха дон Мигуел постиже са — Енглезима.

ПОДВИЗИ КОЈИ СЕ ПАМТЕ

КОМАНДАНТ ЧЕЛИЧНОГ ОДРЕДА

Поручнику Анатолију Федоровичу Смирнову, совјетском обавештајцу поверен је задатак да се пробије у непријатељску позадину и спасе штаб једног пука сигурне смрти

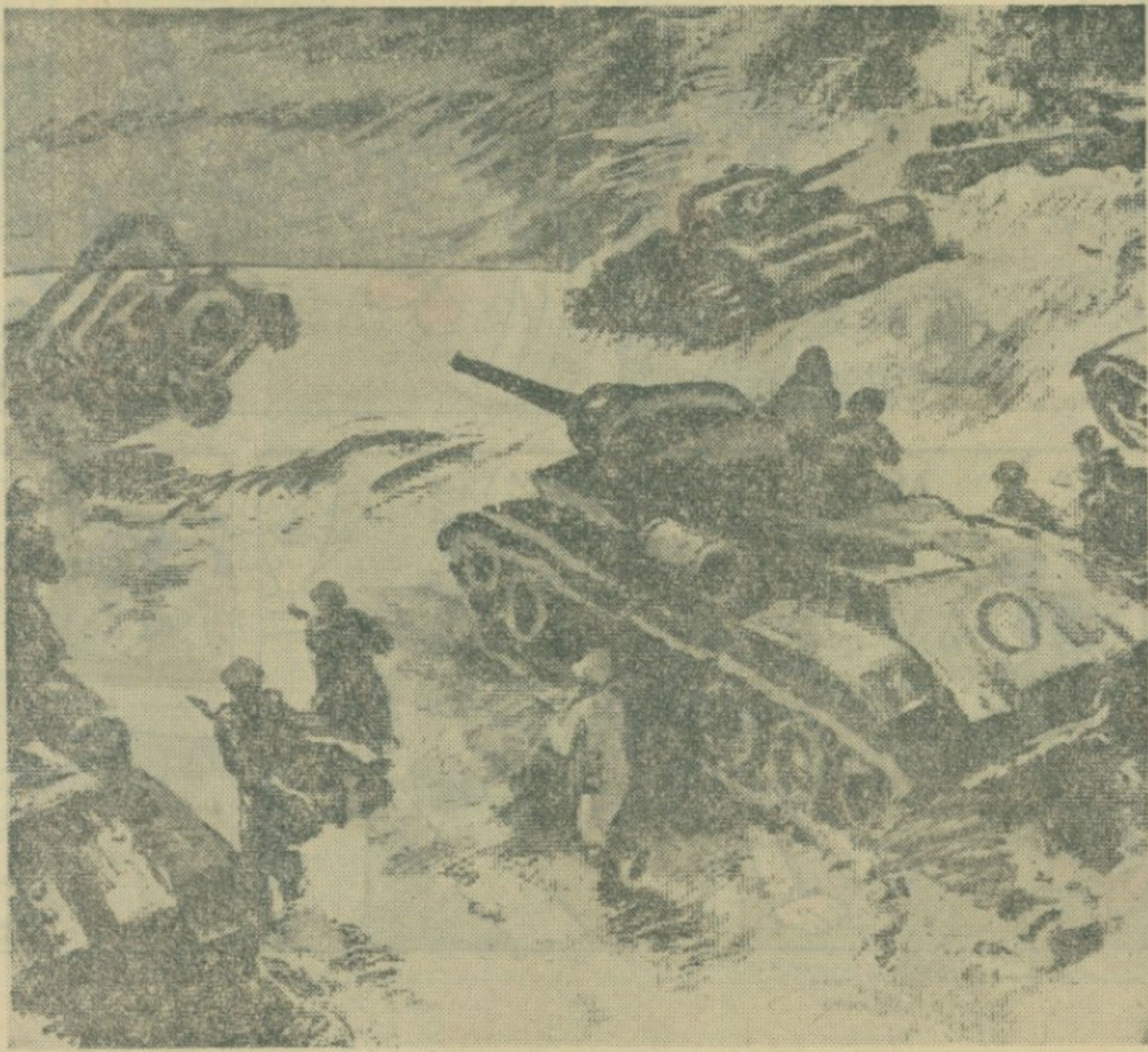
Недалеко од обале Дона налазио се штаб совјетске 236. пешадијске дивизије, која је после даноноћних борби била приморана да се повуче испред неколико немачких дивизија. Јули 1942. године. Сунце је већ зашло и све је утонуло у сумрак. Река Дон, околне шуме и поља нестали су у сутону. Чула се само аутоматска ватра на прилазима дивизије. То су совјетски борци водили борбу с немачким предњим деловима. Командант дивизије — пуковник Нестор Дмитријевич Козин завршавао је један телефонски разговор. Одмах је позвао обавештајца дивизије поручника Смирнова.

— Познајеш ли град Серафимович?

— Врло добро, друже пуковниче.

— Овде једино ти можеш помоћи, Смирнове. Ево о чему се ради. Серафимович је већ неколико часова у рукама Немаца. Наша суседна дивизија се повукла, а једна комплетна команда пука остала је одсечена у граду. Командант дивизије тражи помоћ од мене, а ја од тебе. Могу ти дати само два тенка и извиђаче. Бићеш командант тог одреда.

Смелом дивизијском обавештајцу поручнику Смирнову није било први пут да га командант овако „изненади“. Би вадо је и тежих тренутака у протеклој ратној години. Требао је радити брзо. Официри оклопне команде совјетског пука бранили су се из две приземне куће, а непријатељ их је нападао бомбама и митраљезима. Смирнов је узео два тенка с изабраном посадом и неколико извиђача. Прешли су бојом преко свих ознака на тенковима и маскирали их свежим грањем. После тога извиђачи су се попустили на тенкове и челични одред је кренуо кроз ноћ. Поручник Смирнов се налазио на првом тенку. Одред је избио на ивицу једног шумарка. Одавде је требало кренути даље обалом Дона и непријетелу упасти у град. Смирнов се зауставио. Одлучио је да промени план. Морао је да га прилагоди ситуацији коју је сагледао на немачким положајима. Ноћ је онемогућавала оријентацију без употребе

фарова, а снажни мотори тенкова нису могли остати нечујни. Непријатељске ракете су непрекидно осветљавале ноћ показујући да се немачке јединице крећу напред.

— Преко немачких положаја пуном брзином! — наредио је Смирнов тенкистима.

Дрскост обавештајца побеђује

Тенкови су кренули остављајући за собом облаке прашице. Гусенице су чупале живачне препреке а борци се припили уз челик тенка и не видели се из набацаног зеленила. Из таме се одједном појавише светлосни снопови рефлектора немачких тенкова.

— Фарове! — нареди Смирнов.

У сусрет им је долазило пет немачких тенкиста који су се потпуно јасно видели под светлосним сноповима фарова со

вјетских тенкова. Када су се непријатељски тенкови приближили, Немци успорише брзину, а фарови с њихових тенкова осветлише Смирнова.

— Гаси фарове! Шта гледаш! — узвикну Смирнов на немачком тенкисти који је промолио главу из куполе.

оне стране где му је командант дивизије назначио на карти да се налази штаб совјетског пука. Опет је заповедио тенкистима да упале снажне фарове.

— Ватра! — наредио је командирима топовских купола. Десетак топовских граната

Паника међу немачким јединицама је расла, војници су трчали из улице у улицу да би се заштитили. Пред опкољеним штабом совјетског пука борба је прекинута због новонастале ситуације. Смирнов је с тенковима дошао пред сам штаб, али је ту за тренутак морао да затвори куполу тенка. Официри штаба пружили су отпор, не знајући да се ради о совјетским тенковима. Једна ручна бомба експлодирала је недалеко и замало није збрисала све извиђаче са тенка. Видевши једног совјетског официра Смирнов скочи са тенка и из свег гласа повика:

— Наши смо, другови, наши...

Официри су истрчали из куће и пошли му у сусрет. Било је и рањених. Тенкови су окренули преко оgrade и ушли у двориште. Из друге зграде неко је опет отворио ватру на њих.

— Стојте! Стојте! Наши смо, — опет је викао Смирнов.

Немци су, изгледа, тек тада дошли к себи и одједном је настала општа пучњава. Трчали су кроз мрачне улице трагајући за совјетским тенковима. Сви совјетски официри из штаба су се искупили око тенкова. Било их је укупно петнаест, а четворица су била тешко рањена.

— На тенкове! Спремите се за борбу! — наредио је Смирнов и возила су се упутила према обали Дона.

Кретали су се између града и обале. Опасност је била велика. Немци су жестоко пуцали из кућа и споредних улица. Тенковски топови и митраљежи крчили су пут, а извиђачи и официри су из аутомата отварали ватру на немачке војнике, који су покушавали да им пресеку пут. Кратка летња ноћ брзо се повлачила. Тенкови су се враћали. Град је остајао за њима. Све више су се удаљавали од опасности.

Када је Смирнов поднео рапорт команданту дивизије пуковнику Козину да је његов одред извршио задатак, овај му је рекао:

— Хвала ти Смирнове за храброст. А шта је то с тобом? Јеси ли рањен?

— Ништа страшно — одговорио је Смирнов иако му је непријатељско зрно однело део мишића са десне ноге.

За овај подвиг, поручник Анатолиј Федорович Смирнов био је одликован највишим совјетским одликовањем за храброст — Орденом Ленина и Орденом црвене заставе.

Јесте ли већ чули

да...

... украсна биљка тубероза пореклом је из Мексика.

... сматра се да од свих биљака највеће листове има викторија регија која спада у локвање. Њени округли листови могу да имају пречник и до 2 метра. Семице ове биљке крупно је као грашак, сазрева под водом и употребљива се у исхрани. Познато је под именом „водени кукуруз“.

... код нас расте око 25 врста врба. Укупно

их на свету има око 170 врста.

... прве писане документе о животињама оставио нам је Аристотел. Он је описао 454 животињске врсте од којих је неке данас немогуће идентификовати јер међу њима има и митолошких животиња.

... најстарије познато звоно потиче из Ниниве.

... прву библиотеку у старој Грчкој основао је атински тиранин Пизистрат (60 до 527. пре наше ере). Он је први забележио сва дела која се приписују Хомеру и која су дотад преношена само усмено.

... у једном литру воде има приближно петнаест хиљада капи.

ОКЕАНСКИ ЦИНОВИ

Године 1956. у Јапану и Западној Немачкој почела је изградња четири танкера чија је носивост по 145.000 тона. То ће бити не само највећи танкери већ и уопште највећи бродови у светској трговачкој флоту. Њихове размере и тонажа превазилазе одговарајуће карактеристике енглеског прекоокеанског брода „Квин Елизабет“ — првака међу садашњим путничким паробродима.

Дужина танкера цинова износиће 320,25 метара. У погледу дужине они ће превазићи не само „Квин Елизабет“ (314,46 метара) већ и најдужи на свету путнички прекоокеански пароброд „Франс“. Мада је по тонажи „Франс“ мањи од „Квин Елизабет“ за готово 17.400 тона, његова дужина је 315,73 метара.

У породици танкера који већ плове морна највећи је јапански танкер „Нисо

Мару“ од 130.250 тона.

Нови танкери ући ће у састав бродске компаније „Шел“. Према прорачуну они треба да буду готови 1967. године и пловиће на линији Персијски залив — Западна Европа при чему ће с товаром обилазити око Африке. Истовар из ових танкера обављаће се у континенталним лукама јер енглеске луке не могу да приме бродове ове тонаже.

Сваки од ових супертанкера обавиће у току једне године шест пловидби при чему ће укупно превести милион тона нафте. Трошкови превоза нафте цинковским танкерима биће за 25 одсто мањи но кад се користе танкери од 65.000 тона.

Поред ова четири цинковска танкера у светским бродоградилштима гради се још 26 танкера од по 100.000 регистарских тона.

СПОМЕНИЦИ ПРОШЛОСТИ

Четрдесет до педесет одсто земљишта у Холандији нашло би се под морем када не би постојао заштитни систем од пешчаних дуна и насипа. Отуда је и разумљиво што су становници ове земље још од најранијих времена управљали све снаге против водене стихије. Борба се упоредо водила не само са морем, већ с водама језера у унутрашњости земље. Још у 15. веку по-

Ајарај за мерење сјраха

Према писању совјетског часописа „Агањок“ у совјетским васионским ракетама од 1962. године уграђени су и специјални апарати помоћу којих се мери страх васионских путника. На основу досадашњих искустава космонаути показују максимум нерва не непосредно пред узлета-

дигнути су јаки насипи, који су заокруживали део по део копна, па је затим из оградањених површина вода црпена. Отуда је ова земља позната не само по разнобојним лалама и другом украсном цвећу, поврњу и воћу већ и по многобројним ветрењачама. Најстарије датирају још из тога доба и имале су задатак да црпу воду.

Данас су ветрењаче споменици вредних пољопривредника који су се у прошлости борили за свако парче земљишта. Данас је пољопривреда отишла далеко напред, производња је применом савремене механизације и хемизације индустријализована. То показује и наша фотографија где се поред споменика прошлости нашао камион фабрике сточне хране из града Ставердена, који холандске пољопривреднике снабдева смешом готове хране за стоку, нарочито концентрованом. Њу пољопривредници дају стоци поред оброка са богатих ливада и пашњака.

WALT DISNEY

МИКИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

